פסק ולא סמעד ולמר כדאים ליה דדיים נקי מדמי עבד כולה לומר הסם ולא סמעד • אבל לרבי יוסי הגליל אין מילוק בין סם לסמעד ובמרדיפו דדיים נקי מדמי ולדות כן כתבו הסוס אבל סם נסוגיא נראה . ונזה נסתן קושיא אחת סים גל. אלו הגלילים מרבי אלעזר אמר נקי מחלי כותר הזכיר חלי נפ״י ור׳ יוסי הגלילי ור״ע לא הזכירו חלי אלא אמרו נקי מדמי ולדות נקי מדמי עבד • סיה לבלסתן לחסום לפו׳ חלי . ואם הוא מנין מעצמו כיון שסכוכה הוא לפטור הסם לא סיה לו לרבי אלעזר להזכיר חלי . אבל התשובה כלעוד ממנו שלמרתי • מרבי אלעזר נקם כופר לגלעדנו דדר״ן, הסם הוא נקי לא המעמד . רבי יוסי הגלילי לא נקם חלי לסוריעטו דנין הם נין מעמד פטורין מדמי ולדות מדרשא דנקי ודבי עקיבא אף על גב דאיים ליה דדוקא הסם הוא פטור מדמי עבד דרכשא דנקי לא המעמד כמנוגא אם נגריפא נסוגיא עם כל זה לא יכול למנקם ליסמ׳ דפלי מעוס דבגיכא ליה דאפילו הסם שמבל נאדם מעלם חק אלם כדתנן נפרק המניח רבי עקיבא אומר אף הם שמבל נאדם מעלם נמחסר חק אלם • חה נראלה דבר יפה ונכון .

מצוי מעולם ומלד אחד מתוקן בלורת הפתח כדין ומלד אחר בלחי אחד בכנ׳ הלד הקלר שכן נעשה המצוי לד אחד אחרוך ולד הב׳ קלר אם די בלחי אחד כבנד הקלר או ב׳ לחיים •

מז **נשאלתי** מהר״ר שמואל אבן אלבייר על מצוי מעולם מב׳ לדדיו שבתקן מהלד האי׳ בלורת פתח כדיבו ומהלד האחר לא היו ב׳ לדי המצוי

שרין אלא האי׳ היה קלר והאחד היה אחרוך ונתקן בלחי אחד ששמו אותו מהלד האריך בכנד מקום לד הקלר והיה מקפק החכם המכר אם די כי כפי הכראה לו היה לריך שני לחיים ועל זה היה מביא ראיה כי לא נמלא בפוסקים תיקון כזה כי אם בקורה גם היה מביא ראיה מהגהה אחת נמלאת בהרמב״ם הלכות שבת פי״ז על מה שכתב הרמב״ם ז״ל אבל שאחרבו יותר על ראבו וכו׳ כתוב בהגה״ה ואם תאמר מאי שנא וכו׳ עיין ועל זה השיבתי לו החכם הקלם בנירי יצי׳ כתבך קבלתי ערב שבת עם חשכה וביליאתו מיד כתבתי אל לבי לראות אם אפשר להעמיד דברי כבודך בענין תיקון המצוי ולא עלה בידי כי הדין פשוט שדי בלחי אחד • והנה עמוד הרי״ף ז״ל ובפירוש המאמר הזה שהוא בפר׳ קמא דעירובין כתב רביבו יהונתן זכרונו לברכה וזה לשונו ובלחי כולי עלמא מודי: שאין מעיבו אלא כבנד הקלר אף על פי שלחי משום מחילה כיון שהוא יולא מן למצוי מלד אחד עד כאן • הרי לך בהדיא שדי בלחי אחד כבנד הקלר גם בחותי הפרק עלמו קרוב לסוף • תנא עשה לחי לחלי מצוי אין לו אלא חלי מצוי פשיעא וכו׳ עיין גם בהרי״ף ז״ל שם • גם הרמב״ם ז״ל כתב הדין שמוך לדין שלפניכו ומלשונו זכרונו לברכה גם מלשון בעל מגיד משנה שכתב בשם הרשב״א זכרונו לברכה כראה מבורר שבלחי אחד די לתיקון חלי מצוי והוא הדין לתיקון כל המצוי בשהוא שוה משני לדיו או בשמשימין הלחי כבנד הקלר כשאינו שוה • גם נעוריס בדין הזה של העמיד לחי בחמלע המצוי וכו׳ הוא מבואר הדין שלפניכו עיין כי אין לי לורך להאריך בזה כלל כי הוא פשוט • ומה שקשה לכבודך כי לא הזכיר הפוסקים זכרונם לברכה הדין הזה כי אם בקורה לא בלחי אין קושיא כלל כי שם זכרונם לברכה תפשו לשון הגמרא ובגמרא הכרח הוא להזכיר הדין בקורה לבדה כי הוא מחלוקת בין רב כהנא ורבא ולדעת רב כהנא כשהלד האחרוך הוא פחות מחלבע אמות מביא הקורה בחלכסון מה שאי אפשר לומר כן בלחי שאף על פי שיהיה הלד האחרוך פחות מחלבע אמות אפילו לדעתו זכרונו לברכה אינו מעשה אלא כבנד הקלר וכמו שכתב הרי״ר יהונתן ז״ל בשמו שכתבתי למעלה כי כיון שהלחי מעשה מחילה פשיעא שהמחילה הנעשית מהלחי היא הולכת ביושר ואם מעשה הלחי כבנד האחרוך הרי הוא שותה מלד אחר׳ של המצוי במקום שאין המצוי המגיע לשם ואפילו שיש לחי אחר בלד הקלר אינו מועיל להחיר המצוי כבנד האחרוך כי הלחיים עושים שתי מחילות ביושר זו לפנים מזו והרחשונה היא המתרת והאחרונה אינה מועלת ולא מוריד כלל ואם כן בהכרח אליבא דכולי עלמא לריך לשום הלחי כבנד הקלרה ולכן בהכרח לבעל הגמרא שלא להזכיר הדין בלחי לדעת רב כהנא אמנם בקורה שהיא מוכחת על שני ראשי המצוי קובר רב כהנא שכשהלד האחרוך הוא פחות מחלבע אמות כיון שהקורה היא מעשה מחילה לדעתו היא מתרת כל המצוי והרי זה כאלו עשה מחילה אחת בפועל שלא על פי שתיים בחלכסון פשיעא שהוא מחרת הרי שבגמרא בהכרח להזכיר הדין בקורה ולא בלחי גם הפוסקים זכרונו לברכה תפשו דרך הגמרא לחודיעו שהדין הוא כרבא ואפילו הלד האחרוך הוא פחות מחלבע אמות אינו מתיר כי אם כבנד הקלר . ומה שאמר כבודך דלחי מעשה היכר לא ידעתי מאין לך ובלשון שכתבתי מרביבו יהונתן זכרונו לברכה הכך רואה שהוא מעשה מחילה • גם הרמב״ם ז״ל כן כתב בפי׳ בחותו פ׳ שבעה עשר גם בגמ׳ בפ׳ המכר כן כתבתי בפי׳ המחלוקת חבי ורבא לחי הנעשה מחליו חבי אמר הוי לחי והנעשה דלחי מעשה מחילה והמחילה אף על פי שבעשיה מחליה שמה מחילה . והלכה כחבי לדעת רב הפוסקים והרי״ף ז״ל דהיא לשון דאמר [ל״ל ל׳] דיי״על קב״סגם מה שכתי לכבוד תורי להביא ראיה קלת מהגהה׳ אין ראיה כלל כי כונת הלשון דגזרתו היא בשה שאמר אף על גב דאין לבו רשות הרבים נמורה מ״מ וכו׳ וקשה לו שמהראוי היה לבו לומר שהמצוות שלבו אף על פי שלא יהיו בתים ובלרו׳ יהיו כיתרים בלחי אחד כיון שאין לבו רשות הרבים נמור׳ והרי הם דומים לחלרות שאמר לשעלה לבעדנו • שאין הדין כן אלא שבעולם לריכים שני לחיין כיון שאין בתים וחלרות פתוחים לתוכן • היתה כונתו ואמר דמכל מקום לא פלוג אבל כשיש בתים וחלרות פתוחים לתוכו פשוט שדי בלחי אחד אליבא דכולי עלמא . גם מה שהגאה ראיה מנעשים שלפניכו בזה לא הייתי לרי״ לחביב לכבוד תורתך כי ידעתני מימי קדם וכל הרולה ליעול את הבית יבא ויעול ולא היתי דיימתי בידיה בעוות ולכן יש מי שעשה יותר מן הראוי גם יש מי שפותח מן הראוי ונחבלים וקיימים עושין ומתקנים פתוח ואין לים שם על לב לאמת הדבר שהוא שלא כשורי וה׳ הטוב יכפר בעד אמן .

ביטול פי׳ שפי׳ מכם אמר דברי הרמב״ם בענין שהיות בשמיטה והיא כנגד נחלי שלא המפרשים :

מן מה שכתב הר״ר יהודה נ״ם בנעיות שהם נמיעות פיטנין על הגמרא ונם על דנל׳ הרמב״ם ז״ל לענינות דעתי הוא בשל ונולמי בדבר כזה לרלמונים אמו שומעין לאם הראב״ד והרמב״ן והרמב״ם והר״ן ובעל אדם ותוה נמיב ס״ו אות ה׳ בשם רבותיו זכר קדושים לברכם כי כולם פירשו דברי הרמב״ם ז״ל(הלכי שמיטה פ״ג) שהוא לותר שהם בטיעות פיטנין ומי יראה אם אלו ולא יסה אוזן לשתות בגמא אם דבריהם ואמיבו היה נראה בעיבו פירוש אחר יותר מתיבב על לשון הרמב״ם ז״ל אין בנו כח לבטות יען ומשאל מדבריהם כל שכן אם הפירוש הוא יותר רחוק ונולמי כי פי׳ הר׳ יהודה הוא רחוק עד מאד הן מהלשון הן מהענין כי מי יוכל לקבול ולומר דבדא אחבראה שמ״ך ולולי לומר שהם ושהה שהם ושהה כמו בראשונה והלא מדרך הפיס׳ בפרם ולא לשתות ובבר כזה ראוי היה לפרשו לנו • גם מה שכתב לא כדי שיעשוה שהיה נמורה נולמי הוא מיותר לפי זה כי פשיטא שבזה הנוסא מדבר שאם לא כן מה לנו לשהיות דנות . ונשבעתא לפי׳ הרבנים המזכירים ז״ל הולרך לכתוב בזה הלשון כי הו׳ עיקר מדוסו ויחד שנו חכרו הדין שכתב אבל לזה הפירוש נולמי הו׳ מיותר • גם מהענין כי מה לנו שהשהיה תהיה קשה לו נדולה כל זמן שלא׳ גם שיעור שהיה לשבול השמיטה וכן כראה מלשון הרמב״ם ז״ל שהרי כתב שאם שעה מעט ושהה מעט וכו׳ ולא שהה נשעם אחת שיעור השהיה וכו׳ כלל׳ שכל שהיה ושהיה היתה נדולה זולתי שנא היתה כשיעור שהיה לשבול ומה היות שכתב אבל כשהתמנב וכו׳ ילרלך מכלן שיעור שהיה כנר׳ שכולם קטנות לא יתבור זה כי כונתו לומר שנין שהיו השהיות נדולות כיון בנכל אחת ומכן אין שיעור שהיה בין שהיה׳ינה קטנות כיון שבכולן יש שיעור שהיה בכולן היא שפק נגלה . הרי שלשון הרמב״ם ז״ל גם הענין לא יקבול פי׳ כזה :

יש״ב על הרמב״ם שלא יקשה מדידים חדידים שבמל׳ בפי׳ אחר קותר מה שכתב בפי׳ אחר :

שם **בפרק** י״ מהלכו׳ עוומאת מה כת׳ הרב המורם את הקבר וכו׳ אינו עושה בית הפרס אפי׳ שותף לפי שאין אדם חוסר דבר שאינו שלו עד כאן : וקשה דבפ״ב מהלכו׳ שביעה אמר שהשותף חוסר בהמת שותפו • כנר׳ שדבריו סותרין זה את זה • ועי״ז הקיב המגיב ז״ל תכן בהלכות (פי״ז מעשה ב׳) המורם מלא עיסתו וכו׳ המורם את שאינו שלו וכו׳ אינו עושה בית הפרס • ופי׳ שם הרב דעעמו של דבר לפי שבית הפרס הוא מדרבנן ולא בזרו על אלו . האמנם בחבורו כתן טעם לשבח כולל אפילו בדאורייתא דלא תיה׳ דוקא בשדה שאינו שלו הוא דלא בזור אבל אם יש לו בה שותפות או חיסות שבכל המשך זמן האר קות נסתלקו ידי הבעלים המיסה וכן אפטרופוס שיש לו רשות למכרו אינה מעשה בית הפרס קיבמעב כן דכיון דאפשר לחלקו כל זמן שלא נחלק שאינו שלו אקרי ובבהמת השותפות הואיל ואי אפשר לחלק שלו איקרי לאחרה בנעשיו ודכותה אשכחן ביום עוד בבהמת חליה של בו וחליה של ישראל שמות׳ לשחטה ב״ע כיון דאי אפשר׳ לכזית בשר בלא שחיטה פי׳ ואי״א לאפלגה שם ישר׳ עלה אבל עיסה חלי׳ של ישר׳ וחליה של בוי אקי׳ לאפותה ומו׳ דאפשר׳ למפלגה בלישה עד כאן :

אם ים ממש בקידושי קטן שלא הגיע לכלל חיסות לאיל עליו בשיית חיצית

שם **שאלה** ראובן היה במקבת שעורה בביתו עם חביריו מרעיו ובתוכם היה אחד קרובו ועמהם בן קרובו המכר קטן בן שש שנים וקם הקטן האות בפני חביו ובפני המקובים ולקח אלא יין ונתן בתוכו קט״בא כסף ונתן הכוס ביד ראובן המכר ואמר ליה על מנת שבתך מקודשת לי והיא היתה אז בת שנה אחת והבער ההוא היה אז בן שש שנים כמכר והיה זה היום כמו ה׳ שנים • ילמדנו רבי׳ אם יש שום חשש באותן הקידושין או לא :

תשובה הדין הזה היא פשוט מאד שאין חשש כלל באותן הקידושין ואני הבה בהיא פנויה בעורה ואם היה מקום תירה מקו׳ המעשה לא היו מספקים בזה דמקרא מלא כתיב כי יקח איש אשה ובו׳ איש ולא קטן דקטן לאו בר קיחה הוא ולא לבד אינו קידושי תורה • אלא גם מדרבנן אינם קידושין כלל דדוקא בני קטנה יתומה או קטנה שלאחת מרשות אביה תקנו רבנן קידושין לא בני קטן• וכן פשוט במשנה פרק ב׳ דקידושין (דף כ׳) שקטן שקדש אין קידושי קידושין כלל • וכתבו הרמב״ם ז״ל בהלכות אישות פ״ד וכן כתבו כל הפוסקים • ולא זו בלבד אלא אפילו אם הגדיל הקטן הזו׳ ואחרי שהגדיל שלא שבלוות לאוסתו ולא נתנם בתורת קידושין בפ״ו לא נחוש לאותם השבלוות כלל דאיכא למימר דאדעתא דקידושין הראשונים שלאם והרי אותם הקידושין אינם כלל כמכר . וגם זה הוא בשנה במקום המכר • וכתבו הרמב״ם ז״ל בסוף הפרק המכר • וכן כתבו כל הפוסקי׳ אאמת שאם אחרי שהגדיל בעל בעדים או אפילו בחיחד עמה שהיא מקודשת דלא מחיה אינים נפשיה לפסיקא ואיכא למימר דנמר ובעל לשם קידושין כראיתא בקתובות פרק המדיר יהוא רמה בדברי הרמב״ם ז״ל (שפ״ז) ובבדון דידן דעדיין המקדש הוא קטן אין בכאן קידושין כי׳ שלא בנם אחר שבגדיל כלל הדבר כי זאת הנה היא בחזקת פנויה בעורה ואין עליה חשש מאותם הקידושין כלל •

לוי בכמהר״ר **יעקב** ן׳ חביב ז״ל •

יש שם שחורה לקנות ולריאונן אין בידו מעות כל כך לקנות ואמר לשמעון קנה אותה שחורה ואחר כך תמכרה אותה לי בהתחנה אם יש חשש ריבית בזה״ב •

ע **שאלה** ראובן אמר לשמעון אם היה לי מעו׳ הייתי קונה לומר אחה שיש לך מעות קנה ותמכור לי בהתנה יעיס מה ואתן לך ריוח • והלך שמעון וכתפסר עם לוי בכך ידוע ואחר כך כתפסר שמעון עם ראובן וקנה הלמר מהשמעון ומהלמר שכתפסר שמעון עם לוי וקנה ראובן מהשמעון בהתנה יעיס מה באופן שיש ריוח לשמעון ואחי׳ כך שלא לוי שליח לשמעון שיקלה לו

המעות מהלמר ומלה מעמון כל המעות מהלמר על ידי מליח מל לוי ולוה מעמון
ללוי המכר מיתן הלמר מקומה לרחוקן ורחוקן קבל הלמר מלוי במלוה מעמון ·
ועתה חוכן המחלה אם יש רבית בתוכן הזה עד כאן :

מז המחמה בכלי ואי׳ לי׳ לחם ומלה ומה אדע אמר לא תדעון אלא מלא
אחיה מרבן לבדול על כן בקולר מיבכם כי אין לריכו׳ באריכות הן לחכם
ראכם עור · כראה מפיקות המחלה מקום לד רבית . ראמרו׳ מקום שאמר ראבן
לשמעון אין לי קנה אחה ואני אחן לך ריוח והוה כדאמן (פר׳ הרבית מסכת
צ׳) מכר לו שדהו ואינר לו אם מעכשו הרי לך באלף זח ואם לגורן ב״ב מכה
אסור וגם זה אמר ליה בהמחכה וכראה כאבר כמר : שכיים שכאפסר שמעון
עם ראובן קודם כחיכת מעות ללוי כראה כהלוואה שהלוה ראובן לשמעון והוי
קלא דאמר רב כאמן פרק הרבית מאן דיהיב זחי לקיראי כו׳ עד כיון דמחקרי
נוביכא כמאן דליחכהו דאמי · שליבית כראה כמי שיולי׳ הבער מהלמר כדאמן
אין פוסקים עד שיולא הבער אבל יוחר מהבער לא · וראובן הוסיף על הבער
והוה כטרבא דרב פפא עד כאן כראה לי חוכן המחלה · כראה מעיקרא דדיכא
לפי הכראה מהלמר שמוכר ראובן לשמעון אף על פי שאמר שמעון אין לי מעות
אין בכך כלום דה׳ המוקפות וכל הפוקקים פוקקים כטרבא דרב כאמן ופרש״י
דטרבא דרב כאמן למכור שחורה בהמחכה ביוחר מדמיה ובלבד שלא יפרוט לו
אם מעכשו ואמרי לך בפחות אלא יאכור סתם בכך וכך ליום פלוני עד כאן
לשונו · אמרי לך אע״פי שמוכי׳ ביוקר והקונה אמר שאין לו אין בפקוחה ואין
לריך להאריך ומה שיש לדעות מאחר לא פסק עמו כו׳ הוה כמו שאמרי
נוביכא ואין כאן שחורה אלא המחכה המעו׳ גם זה אינו דומה כלל דאדרבה
אם היה אפילו שמעון מלוה המעות לראובן ואמר ליה זיל קנה את הלמר אחר
כך כאיקרו מוחר כרבי יכאי כדאמריכן פרק הגחל עליה דק״ב) על רב כהנא דיהב
זחי ומיחבי עד אמכה הוא׳ ולא מעכי רב כהנא ופרש״י אמכה הוא׳ שכאן לחם
ביון בחמכה ולא היה להם פשחן וכו׳ ומחלקין שם הטו׳ כי יש הפר׳ בין מכר
להלוואה לענין יש לו אבל במכר אפילו אין לו מוחר ליקח דמי כפי היוקר
ופוקקים המוקפות כאבי יכאי · וכן אמר הפוקקים מכ״ש שזה קונה מלים אחד
אלא שיש לחלק זה מיד אחר הקנייה הנלה והוה ליד כטרבא דרב פפא דליח
אלכחא כטרבא דרב פפא כדאמריכן בפרק הרבית מאי חזית מר דקא אזלית בחר
דידך זיל בחר דידהו דאלו הוי זחי וכו׳ גם זה אין דומי כלל דהחם הוה הבער
כמו הפירות בחוק והיה הבער שוה אבל הלמר אין הבער שוה וכן פירשו
המוקפות על רב כאמן דיהב זחי לקיראי · וזה כשוכו לפי זה לא שרי רב כאמן
לקנות טרבא כדבר שאין שוכתו ידוע כמו פרה או עליה אבל פירו׳ אם יאלא
הבער אסור לעשות טרבא עד כאן לשוכו אם כן הפוך בין והפוך אין להמלא
לד ריבי׳ בבדון דידן כפי המחלה · עד כאן הם דברי הר״ר ברוך :

מכאן ואילך עד סוף המסוגה הוא מהכמת המחבר .

לדעתי כי זה אסור ולא מבעיא לדעת הרי״ף והרמב״ם דפסקו דלית הלכחא כרב
כאמן בטרבא דיהיה דאסור אלא אפילו לדעת המוקפ׳ ואמר הפוקקים שפסקו
כרב כאמן אסור דהא המוקפות כאמו דרב כאמן לא שרי אלא בדבר שאין שוכתם ידועה
כגון פרה או שליח שוכתו ידוע דוקא בשלא יהיה המוקפת גדול כ״כ שיהא ביכר דמשום
המחכת המעות הוא מוקף על שיוה המקומה . הא אם המוקפת גדול שהוא ביכר שבשביל
המחכת המעות הוא אסור . ובמ״ג כתב שחזו כשמוקף בכל ה׳ דיבדין דיבר אמ׳ שמו׳
שוה ה׳ בו׳ אז מוחר אבל כשמוקף יוחר אסור ואע״כ כשמו׳ שהקונה׳ ביוקר יום׳ שהלאו
אינה בידו אלא שהו׳ קונ׳ אותה מאחר בשחו׳ שנוחן לו המעות מיד ומיד באחר לוקחה
הקונה אותה בהמחכה ביוקר ודאי ביכר לכל המשוה המחכת המעות הוא מוקף על המק׳
ומביכר כבר אמרנו דהוא אסור אלינא דכולי עלמא . ולביאור יוחר אומר דטרבא דרב
כאמן דשרי אלינא דהכהו דוקא כשהשמו׳ היא ביד המוכ׳ והיא שלו דאז
לא מוכחא מילתא דמשו׳ המחכת המעות הוא מוקף על הטוי דאיפשר דאחי אינ׳ אחריכא
מעלמא אלריך לאותה שהקונה ויתן לו בעמעות מיד בשביל אותה שהקונה כמו שזה נותן
לו בהמחכה · ולריכא לאיתמר כמי שלי חזית דאזלת בחר דידיה זיל בחר דידיה
כדאמרינ׳ בטרבא דרב פפא דכיון דלא יצא הבער גם הקונה אולי יחלא במקום
אחר או אולי לא ילכה לעולם אבל · כשהקונה בהמחכת עלמו לוקחו מיד המוכר בזול הרי
ביכר בודאי שבשביל המחכת המעות הוא מוקף ובודאי דאסורה וכ״ש כשהקונה בהמחכה
הוא מוכר לנקח שהמוכר ביד מי היא ונוחן המעות לוקחה מיד מי שהיא בידו ונוחן המעות
בעלת הקונ׳ בהמחכי בודאי אז ביכר לכל שבשביל המחכת המעות הוא מוקף על המקח
ובודאי אסור :

זה נראה לענות דמתי דעת קלרה שלעיר לוי בכמהר״ר יעקב ן׳ מביב ז״ל ·

מי שהפקיד מעות ביד מביכו לקנות לו סחורה והלך זה וקנה בעמעות הפקדו׳ ונם בעמעותיו
יחד הסחורה ונחזרתו בגזל מידו הכל אם חייב לשלם ומניח אבנע חנלים בדין זה :

עח זקן וכשהו׳ שכיים הכנון ומעולה י״ל שאלה מעני וז״ל · ראובן הפקיד ביד שמעון
פקדו׳ ואמר לו לקנות בזה שפקדה סחורה פלונית הלך שמעון למקום שלוהו
ראובן לקנות וקנ׳ הסחור׳ שלוהו ובדרכו בדרך ילאו עליו לסיים וגזלו הסחור׳ ממנו
ומתה ראובן טוען כי הפקדון המעות שכתן בידו ולוהו לקנות בו ערב המעות עם מעותיו
ונשאר מסתחק בכל סחורתו מאחר שערב מעותיו שפקדון עם מעותיו שמעון אומר אתה
הפקדת בידי בחשבל אלף כסף אני לך אלף חשני׳ נחלוף כסף מה לי אם ערבתי אותם
עם מעותי או לא ערבתי אותם עם מעותי קניתי לך בחעות מאי זה מקום שיהיה בחלוף
כסף והנחתי אותם בדרך בגזלו מעני עם קנא חשני יורנו רבינו אם שני ראוב׳ שנה
ויחייב שמעון אחר שלא קנה בחעותיו בעלמה או חבונת שמעון פוטרת אותו מאחר
שקנה לו בכסף כנגד מה שהפקיד בידו . ואם יחיב שמעון ואמר לא קניתי לך אלא
בחעותיך בעלמה ונגזלו אם הוא נאמן בדברין או חייב שבועה עכ״ל :

הנה בדין זה שלוקים רבים ולכן הייתי רולה לשמוע הסעמות מפי בעלי הריב למען
לא תעבה בדברי · וגם על עלמי ירחתי לשנות מאמרי דעת ר״ו אמר לזה הכני מחרה
בך שמרם יחמעו דברי בעלי הריב בחבשה עמהם מיקבלוני לדיין עליהם בחה שרלה בעיני
לחזו או לשוחה לא כדן כדין תורה כי בדורות שאלו אין מי שידון דין תורה : ואפילו
בדורות הראשונים שהיה לבן כחמור של אולם היו אומרים דלא היו יודעים דין
תורה כדאיתא בירושלמי בסנהדרין פרק קמא וכתבו׳ הפוקקים ז״ל בחיבוריהם כל שכן
בדורות שאלו · וכל שכן וקיו אים אמר כמוני · ואכתוב לך שדין בקיצור כפי אמר הריב
יד דמתי פקלרה בלי הריא לאיות לקיים דברי כחם · ואומר אם אמת שדבר שמעון לא
קנה הסחורה לראובן בחעות ראובן ההפסד הוא על שמעון כשבגזלה הסחורה מידו · אם
קנה שמעון כל הסחורה אלא בחעות ראובן הרי כל ההפסד על שמעון ואם קנה קנה

אלא בחעות ראובן הרי ההפסד אותו שאלה על שמעון וההפסד שאלה שקנה בחעות ראובן
הוא על ראובן · וזה בחבאר אלא אלא יד שמעון בחעו׳ ראובן קרי׳ שיקנה שאמר׳ בחעות
ראובן אם אלא יד שמעון בחעות ראובן ר״ל שהיו חעו׳ ראובן בכים בחבי עלמו והבריח
אותם המעו׳ שמעון בדאותו על מנ׳ להחחמם לעלמו בכל אותם המעו׳ הרי הר׳ אלו נזלם כלם
ואמרי׳ לא בחחמם בחם אחר כך אלא שקני בחם עלמם הסחורה לראובן ואם כ״כמו מיל
שמעון מייב בכלן לראובן · וכן גם כן אם הנביה יכים שמעון בדאותו על מנם ליאול
שמעו קנה שהדיכים להחחמם בחם לעלמו בחעו׳ נזלן על אותו הכסף ובחחייב בחוכים לראובן
אף על פי שקנה בחם נכסים לראובן אמנם אם לא אלא יד שמעון בחעות ראובן על
הדרך שבחבאר לא בכלם ולא בחקלחם יהיה דינו כחכר שמה שקנה שמעון לראובן אלא
בחעות ראובן יהיה ההפסד על שמעו׳ ומה שקנה לראובן בחעות ראובן עלמם יהיה ההפסד
על ראובן · וכל זה כשנודע לשמעון בודאי שקנה בחעות ראובן בחעות ראובן ·
אמנם אם לא נודע לו בודאי כגון שעבד מעות ראובן עם מעותיו בכים אמר והיו כל
המעות אין מ׳ לו אפילו שהיו מיכים בוים והוא לא דקדק בעת הקנייה הסחורה לראובן בלי׳ם
שעבד קנה אותה אם בחחבע מעות ראובן אם בחחבע מעותיו · וגם עתה אינו יכול
לבבר האמת בלא׳ לי שההפסד הוא על ראובן אף על פי שעשה שמעון אלא כראוי בחה
שעבד מעות ראובן עם מעותיו · וגם זה לריך חבאי והוא שבשקנה הסחורה שמעון לראובן
מאותם המעות המעורבים שקנה אותם בפני עלמה לו אלא קנה שמעון לעלמו מאותה
הסחורה שקנה לראובן וקנה הכל מעורב ואחר כך חלק הוא בעלמו חלק לראובן וחביאו בפני
עלמו ונגזל מידו נראה דשהפסד על שניהם כפי ערך חלק כל א׳ מהם בחה שקנה לשניהם
ביחד ובפרט אם היה הפרש בין הסחורה שלקח שמעון לעלמו ובין הסחורה שהפרים לחלק
לראובן שהיתה לריכה שועל ואלוקחו בטלה והפסד הסחורה שהפרים לראובן ונגזלה ממנו
הוא על שניהם כנזכר כפי הערך · אבל אם קנה שמעון הסחורה לראובן בפני עלמם ההפסד
כלו על ראובן אע״פ שקנה אותם מהמעות המעורבי׳ ופשיטא שגם זה לריך חבאי שלא
אלא יד שמעון בחעות ראובן קודם שאם שלא בחם יד ההפסד כלו על שמעון כחכר · אלו
הם המלוקות הנופלות בנוטה הזה ופסק הדין על כלם לענינות דעתי · ולענין מה שבאלה
אם יהיה שמעון נאמן בלא שבועה וכו׳ ודאי שאינו נאמן ולריך ליטבע על כל איזו מלוקה
שיאמר לפטור עלמו מהמלוקות הנזכרים · ואחבע דברים כולל בשבועתו שקנה הסחורה
היא בחעות ראובן או איזו מלוקה אחרת שיאמר לפטור עלמו ושמעו כדרך הסומרים
ומלמדינו כך וכך שנגזלה הסחורה מידו ושלא אלא יד בחעות כחכר · זהו הנראה לי
בזה · והי׳ שלילו מעוגש עוות הדין · ואם תוכל לפטר ביניהם בלוטם טוב הדבר מאד
והשחדל שיעלה בידך :

אם היה לריכה בדיקה הראויה כבהמה ·

עג ועל המחלה הבנים שמעמת עכין חדש מקלת זקני המערב שהיגים
בחרלם שאיכם בודקין ראיה של חיה וכו׳ דע לך כי גם קלת זקני
עמי הארץ שבחרלנו כן היו אומרים והיו כותבים קיומן לבעותם ערפה איכה חיה .
אבל דבריהם טעות גמור ודברי עמי הארץ . כי לו חכמו יסכילו מה שכחוב
בעמור והביאו בעל העוריס בהלכות י״ד (סי׳ כ״ח) כבו הדם וזה לשונו׳ הסומחם
חיה לא יכבה עד שיבדוק הראיה . ומחבארא אי מסחכה שיכא דחליא בבדיקה
כגון שכיכא דהליש שוויה דלא בדקינן הסחא אי מי אומה לדופן מכבה בלא
ברכה עד כאן לשונו . גם הרמב״ם ז״ל כחב בפי׳ במקומות רבים מהלכות
שחיטה שדין חיה כדין בהמה לענין טרפות : פרק ו׳ כחב וכל הטרפות שוות
הן בבהמה חיה ועוף ורולה לומר בחברים המלאים בכלם . ויוחר מבואר מזה
כחבו בפי׳ כשבא לפרש הסבעים טרפיות כחב וזה לשונו כאלו כל הטרפות
המנויות בשיפרנו ואפשר שיעלאו בבהמה וחיה ע׳ . ומה הסרכות שברכה
אוכה לאוכה וכו׳ גם בפי״א כח׳ וזה לשונו המנהג הפשוט בישראל כך הוא
כשמוחעין אם הבהמה ו אם החיה קורעין וכו׳ והדבר כל כך פשוט שאין לדבר
בו כלום אחרבא אוקיף עוד לומר לך שכחב הרמב״ן ז״ל בפירוש בהמה המקשה
שעיקר הטרפיות נאמר בראשונה בחורה בחיה בפשוק שאמר זאת החיה
אחכלו . ומעכה נלמוד לבהמה . עם הכלל הידוע הבהמה בכלל חיה .

בשקורין ק״ם אם יש לכפול ה׳ אלהיכם אמה כדי להשלים רמ״ח חיבות בק״ם
ככגד רמ״ח אברים שבאדם .

עג ועל הדבר אשר שאלה עוד אם יש לם״ל לחזור ולומר אני יי׳ אלהיכם או
דוקא יי׳ אלהיכם יען כי כמלא בעיניכם מי שאומר שלריך לחזור לומר
אני גם כן . אומר שבבואי לארלות האלו ועברתי דרך קושטנטינא שמעתי שיש
שם זקן א׳ אשקילי׳ הופש עלמו בחזק׳ חכם שהוליכו אותו שם שרגו״ן ממלרים
והיה אומר שלריך לומר אני גם כן ובבהלתי משמוע . גם כל חכמי קושטנטינא
תמהו על דבריו ולא חשו להם כלל לשמות מנהגם ולעשות מעשה על פיו .
והטעם שכתן לדבריו כבראה לי כפי מה שאני זוכר ממה שמעתי אז שהי׳ כדרך
אלו המחפאר׳ מה שלא ידעו ולא הביכו כלל ואומרי׳ שהו׳ קוד . וידוע שכל
מי שיהיה מהדור הזה שיאמר איזה דבר חדש ויתן טעם לדבריו מזה המין מ׳
לחוש לו כלל לעשות מעשה ולשמוח מנהג על פיו זולתי אם יהיה איש מוחזק
לו בחכמה האמתית הראוי מה שלא כמלא בעותות בדרך הפשט משבחי אני לחת
טעם לדבריו לפי שאלו החיבות שכופל השליח לבור הם להשלים רמ״ח חיבות
שחסרים בק״ם ג׳ כי אין בכל הפרשיות כי אם רל״ט חיבות ובשכמל״ו שמה
הם רמ״ה ויחסרו ג׳ לריך להשלימם הם על פי מה שאמרו בחדרש ילמדנו אמר
רבי מני לא תהא ק״ם קלה בעיניך מפני שיש בה רמ״ח חיבות כמנין איברים
שבאדם ותשם בשכמל״ו . אומר הב״ח אם שמרת את שלי לקרוחה בעוכחה אני אשמור
את שלך לכן דוד ע״ה אומר שמרני כאישון בת עין אמר ליה הב״ה שמור עלותי
והיה עד כאן ולכן יש מקומות שמשלימים אותם שמוסיפין קודם ק״ם אל
מלך נאמן . אף כי אינו מנהג יפה בעיני רוב הפוסקי׳ ויש משלימים אותם
כשאחר השליח לבור אלו החיבות בסוף . ויאמר האומר שאם לא יחזור השליח
לבור כי אם ה׳ אלהיכם עדיין חסר חיבה א׳ . מה האומר שחיבה אחת היא
מהמנין אף על פי שאינה מפרשת ויאמר כיון שאין להפסיק בין ויאמר לאמה זה
אינו שאם כן לא היה לריך לחזור ולומר חיבה יי׳ אלהיכם אמה אבל כיון
שהגו לחזר חיבה יי׳ כראה שאמה אינו מן המנין . ואם כן אחר חיבה א׳
ויפה דבר מי שאומר שלריך לחזור חיבה אני גם כן . זה כראה טעם יפה לבעלי
זאת הסברא כפי הפשט . וכן ראיתי בספר אחרות מיים שכחב וה לשונו
ולהשלי׳ רמ״ח חיבות י״ל שאחרין ג׳ פעמים אני יי׳ אלהיכם ע״כ . ומה כל

אם כי׳ שאין לבטל המנהג שלו ואין לריך לחזי׳ חיבה אי שהרי אותם שנהגו אם המנהג היה על פי מה שאמרו ז״ל בעדרם רוח ומם אומר בפי׳ שחזור יי׳ אלהיכם אמת ואינו מזכיר חיבה אי . חם לבטו אומר רבי בהורלי אומר רבי כחוריה בק״ם יש רע״ם חיבות כמבין איבריו של אדם ושקיבל ק״ם בחקוכה כל אבר ואבר כובל חיבה אחת ומתרפא בה . והא מוא דאמר רפאות תהי לבשך אדבבי ממא המוא יבוקא לפי מאורחא ויחיב קמייהו שמע אלין מלין קם על רגלי ואמי והלא בק״ם אין שם אלא רע״ם חיבות . א״ל רבי חייא חיב בבי חיב יחיב ואמר לי׳ בבי שמעת בהאי מידי׳ . אמר כך שמעתי מאבא בק״ם יש רע״ם חיבו׳ חסר אלא לומבי׳ איבריו של אדם ומאי חקבתיה חקבו רבנן שליח ליבור אחי׳ ג׳ חיבות ומאי ביבהו יי׳ אלהיכם אמת בדי להשלים רע״ם חיבות כל הקהל וכדי (ס״א ובלבד) שלא יפסיק לאמת לא פחות מג׳ ולא יחר על ג׳ אדהכי אחא ר׳ יהודה בר׳ פבחם לבבייהו . אמר להו בבאי עבקיתו אמר ליה בבאי דק״ם והכי והכי אמר האי יבוקא אמר ודאי הכי הוא והכי אמר ר׳ יוחבן בן בורי אמר ר׳ יוסי בן דורמסקית מבמיה דרבי עקיבא חסידים הראשונים תקבו קריה שמע בכבד י׳ הדבורות . ובמבין איבריו של אדם . והא חבריו מהם ג׳ למבין איבריו של אדם ותקבו שליח ליבו׳ יהא אחי׳ ומשלי׳ אותם ומאן ביבהו יי׳ אלהיכם אמת :

עוד כתוב שם חה לשבו׳ וכל הקורא ק״ם בידוע שאינו ניזוק כל אותו היום *

כל הקורא ק״ם שלא עם הלבור אינו משלים איבריו מפני שחסרו הג׳ חיבות שליח ליבור אחר . ואי חקבתיה יכולין בחמשקרי ווי״ן דבאמת ויליב . ועם כל זה קורא עליו אבא מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמבות אותן הג׳ חיבות דבק״ם שליח ליבור אחר לא יוכל להמבות להשלים רע״ם כשאר הלבור עד כאן . הרי בפי׳ כפי המנהג שלבו והקושיא שהקשיתי בראה שאיפשר לתרלה הן כפי אותם השליח ליבו׳ שנוהגי׳ משליחים הק״ם ואומרים חיבה אחת בלחש ואחר כך מוחרים יי׳ אלהיכ׳ אמת ובראה שזהו המנהג הי׳ הן כפי אותם השליח ליבור שנוהגים משליחים הקריאת שמע ואינם אומרים חיבה אחת אלא אחר יי׳ אלהיכם אמת כפי זה המנהג האחרון חיבה אחת היא מהמבין ואינם חסרים כי אם ג׳ חיבות כי גם הלבור אמרו אמת ולכן אחר השליח ליבור יי׳ אלהיכם להשלים החסרון ובין הוא בין הלבור יש לחם רע״ם חיבות שלמים . וכפי המנהג הראשון כו׳ שאמת אינו מן המבין כשאומרים אותו בפעם הראשון הן השליח ליבור הן הלבור ואינם אומרים אותו כי אם כדי שלא להפסיק בין ואמו׳ לאמת ובכבר יש לחם רע״ה חיבו׳ לבד אמר׳ בפנ׳ הסבי׳ הוא מהמבין כבבר אמרו אותו . וזה כרא׳ מלשון המאמר שאומ׳ כדי להשלי׳ לבל הקהל רע״ה חיבות וכדי שלא יפסיק לאמת וכו׳ הרי שמנהגנו ככו ע״פ המדרש ומלבד זה כי׳ כפי נוסח הדבו׳ שיש מקו׳ נש״ל לחזו׳ יי׳ אלהיכם אמת . ולא אבי יי׳ אלהיכם וזה יובן בחיבון קובי׳ שיש בעדרש הבי׳ שאמ׳ דעל דא כאמרו חסרון לא יוכל להמבות . מי שאינו קורא ק״ם עם הלבור ולמה לא יוכל היחיד לחזור אלו החיבות כמו השליח לבור . והחיבון לזה כפי הבראה היא שאין מקום לבפול שום חיבה בק״ם וכ״ש יי׳ אלהיכם אמת דבראה כבי׳ רשויות כמו שאין אומרים שמע שתע ג׳ פעמים . אמנם כשחזר השליח ליבור יי׳ אלהיכם אמת * עם היות שהוא חוזר חיבות רבו בקריה שמע הרי יש בחילו החיבות כולה אי׳ והיא כמודיע ללבור ואומר להם שי׳ אלהיהם הוא אמת מה שאי אפשר ליחיד לומר אלו החיבות כפי זאת הבולה . ומזה הבעם עבמו אין לו מקום לומר אבי יי׳ שאז לא תוכן הבולה המבבת אלא בראה כמי שחזר קבא מהקריה שמע בלי הוראה על שום בולה אחרת . מה שאינו יכול לעשות כן . בלבד הדבר שבהגנו הוא הבכון ואין לשנות . ודי לנו שכפי הרמב״ם ז״ל לא הי׳ לבו לחזור שום חיבה ואם כן היותר מועט שבוכל לעשות שלא כדעתו נעשה :

עד ועל אשר כתבת עוד שבמלא בינינכם מי שאמר שאין לומר בברוך שאמר ברוך הוא והפריז עוד על המדה לומר שכל מי שיאמר אותו שחייב מיהה וכו׳ אם תשמע לקולי אינלך שאל תהן אל לבך לכל אשר יאמרו אנשים כאלו כי זה דרכם להראות עצמם בעיני ההמון אומרים דברים מבהילים בלי דעת ובלי הבונה ואתה לא תאבה ולא תשמע להם לשנות שום דבר בתפלותיכי מסיבתם וגם לא תתפעל מדבריהם . מה שיש לי בזה הוא מה שכתבו קצת מהאחרים בשם ספר היכלות כי זה הסיר הוא שיר כאמור מאד ויש בו שמוני׳ ושבעה חיבות, וסימן כדבר ראשו כתם * ועוד סימן אחר מהולל בפ״ה עמו * ועוד ראיתי כתוב שאין זה היקון אבל בכתב הגדולה לבד אלא שפתקא כפל מן הסמים כתוב ב״ה זה הסיר מקודר בשמונים ושבעה חיבות בחכר ועם כל זה מנהג הספרדיים שמוסיפים בו חיבות יותר כי אין בידם הנוסח ההוא המקוב׳ ולא השאו להוספת לא בזה ולא ב״ח ברכות אשר גם בהם כאלא כתוב בכל ברכה וברכה מהן סך חשבון חיבה ובנוסח שלהם יש שנוי מהן להוספת ומהם לגרעון וכל זה לשאר חיבות נוספות שיש בנוסח ההוא חון מברוך הוא * כי ברוך הוא אינו תוספת כלל * אבל הוא מעיקר החיקון המקובל כי הנה בידי ספר פירוש התפלות על דרך הבסתי׳ והמנו׳ בו מאד בני שמשבה בנוסח ההוא מברוך שאמר המקובל ומוסיף עליו שום חיבה * וכתב סדר כל אותו הנוסח בשמונים ושבעה חיבות בלי יתרון ומגרעת * ושם כתוב ברוך הוא * ומפרש אותו ולמה רומז על דרך הבסתר *

שלא לדרוש ברבים ובפני עמי הארץ דברים שהם כבשונו של עולם

עה ועל אשר כפלתה על אלו הדורשים ברבי׳ ובפני עמי הארי׳ בפיוטים ובגלגול ואשר דברים אחרים מבתרי תורה . גם בעיני יפלא הפלא ופלא ומחידים הם ליתן את הדין וכבר קראתי תגר עליה׳ בקובדים שכתבתי לך זה ימים רבים והבאתי ראיה מהראשונים שהיו חכמים באמת בדברים כאלו שהם בשבונו של עולם אלא הם הרמב״ן ז״ל ובשאי כליו ולא דברו בשם כי אם ברמת ומידה כך היא דרכן של הבאים אחריו יודעי תורה ובולרי תעודה *

פירוש הפסוק של פוקד עון אבות ובומר *

ועל אשר כתבת עוד בפירוש פסוק פוקד עון אבות על בנים וכו׳ ובמלא ביבינכם מי שאמר שאף על פי שהבן לריך יענש בעון אביו הרשע אחיו לריך ודע לו * ואתה בעלת דבריו מעני׳ שמו׳ בחיק הסמ״ה והבאת ראיה מדברי רבותינו ז״ל שהם ושלום לומר כן ודוקא כשהבנים אוחזין במעשה אבותיהם בעכשי׳ בעונם ובעון אבותיהם וכו׳ כל דבריך בזה הם אמת כאשר הבאת ראיה אתה בעלמך מדברי חכמים ז״ל בברכות * אלא שהוא פרק ראשון ולא בפרק הרואה כאשר כתבת שהם אמרו בגמרא דברי האומר הזה ובטלו אותם אחר כך והעלו למסקנא כאשר כתבת וכן כתבו בכמה מקומות אחריים בתלמוד ובעדרשות ולא הייתי לריך להאריך האמנם אכתוב לך עוד מדרש בשם יפה שאמרו זה גם מאמ׳ מהתלמוד שאמר בסנהדרין פרק זה בורר יען כי הוא הוא המקום שאמרו עליו בברכו׳ ורמיכן קראי אחדדי ומסיכן * גם כי מאותו הבאמר יעלה בידינו הסובה למה שמשלת בענין הערבות שאמרו ז״ל שכל ישראל ערבים זה בזה והאמונה הבכונה בדבר ההוא * המדרש הוא בפסיקתא וזה לשונו * פוקד עון אבות על בנים ובומר לאחבב דיבוות זו למעלה מזו חו למעלה מזו * בזו יין ובזו שמן ובזו דבש ובזו מים כפלה דכיקה בא׳ מהן הן מכבות זו אם זו אבל אם היו כלן של שמן כלן כשרפות כך בזמן שהן תופסין במעשה אבותיהן דור אחר דור הן כידונין על ידו אבל אם הם מסורגי׳ דור א׳ לדיק ודור אחר רשע לא יוותו אבות על בנים ובנים לא יוותו על אבות באותה שעה שמת מעה אחר אין ביבי׳ קולן בן קולן שלא כא לעון הם הזה ובומ׳ ע״כ : המאמר בסנהדרין הוא זה * לא יוותו אבות על בנים מה״ל אם ללמד שלא יוותו אבות בעון בנים ובנים בעון אבות הרי כבר כאמר אים בחטאו יומתו אלא לא יוותו אבות על בנים בעבות בנים * ובנים לא יוותו על אבות בעבות אבות * ובנים בעון אבות לא * והא כתיב פוקד עון אבות על בנים * הסם כשאוחזי׳ מעשה אבותיהם בידיהם * אחה אומר כשאוחזין אם אחם יעקו * כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם * אחה אומר כשאוחזין אם אינו אלא אף כשאין אוחזין כשהוא אומר אים בחטאו יומתו הרי בחטאו אלא אם כשאוחזי׳ מעשה אבותיהם בידיהם * וכשאין אוחזין לא * והא כתיב ובשלו אים בחטאו בעון אחיו מלמד שכלם ערבים זה לזה * הסם שהיה בידם לעמות ולא עמדו עד כאן . הרי מבורר שאין הבן נענש בעון האב שזלהו כשאוחז מעשה אביו והוא רשע כמותו * לא כשהוא לדיק . וכל זה כשהבן הוא גדול אבל ב״ב שהם ולמעלה שאז ילדק לומר עליו לדיק אי רשע : אבל כשהוא קטון הרי הוא כשאר אמותו של אדם * ומה בעון אביו . וכבר בזכר זה בדברי רבותינו ז״ל בכמה מקומות איני לריך להביאם : גם בתורה כרמת זה ב״ם אים בחטאו יומתו : רולה לומר כשהוא אים יומת בחטאו אבל כשעדין אינו אים שהוא קטן אפשר שלא יומת בחטאו . אלא בחטא אחר . הרי מבורר בדבריך ושלא בדברי האומר שכתבת * והזכות שאפשר ללמד עליו הוא שהוא אלא בחיה ספר העתק המאמר שבברכות בשם ר׳ יוחבן עד רשע בן רשע ולא העתיק אמר מר וכו׳ והקושיא והתירון שבתלמוד על זה * וכן ראיתי שעשה בעל ספר מבורה המאור בשוד הקדמתה הבר הראשון וכראה שהיא היתה קבלת ר׳ יוחבן באמת * ולקושיא הפוקקים יש לחבן שיש חילוק בין מיתה לייסורין . אמנם מסקבת בעלי התלמו׳ בשוף אינ׳כן אלא שאין חילוק כלל בין מיתה׳לייסורין ובשו׳מוכם אינו בעבם הבן הלדיק בעון האב אלא כל א׳ בעונו וכן דקדק אבקלוס הגר ע״ה בכל מקו׳ שבא בתורה פסוק פוקד עון אבות וגומ׳ שהוסיף מדין שדוקא כשאוחזין מעשה אבותיהם וכבה ראוי להאמין ולדרוש * הזאת יש עדיין ליבב עם זה קלת ממאמרי חכמים ז״ל שבמלאו במקומות רבים ואחד מהם הוא בשבת פרק במה מדליקין שאמרו שם בזמן שהלדיקי׳ בדור נתפסים על הדור אין לדיקים בדור תיבוקות של בית רבן נתפסים על הדור * גם בכתובו׳ פ״א אמרו אה חשיבת לאתפוסי אדרא * אלו המאמרים כראים לכראה סותרים הסוסם שהבאתו * אבל לפי האמת אינן סותרין אותו כי שהבלקות אלו הלדיקים או תיבוקות של בית רבן מן העולם הוא עונם לבני דורם כפי האמת לא להם * ולעולם שאין שום אדם בעבם על עון אחרים שולחי הבן הקטן בעון אביו * או כשהוא גדול ואותו מעשה אבותיו ומרשיע בשם * אם בכל איזה עבודה שהיה לדעת רבינו ולדעת קלת דוקא בשעת עבודה זה וכן כתב הרמב״ן ז״ל בפירוש התורה :

פירוש מאמר לרבותינו ז״ל שכל ישראל ערבים זה לזה :

עז ועל ענין פירו׳ מה שאמרו רבותינו ז״ל שכל ישראל ערבים זה לזה כבר מהמאמר שכתבתי למעלה מבוא׳ שאמת כי זהו דוק׳ נמי שיש בידו למו׳ ואינו מוחה הרי שכשהוא רואה לאחד עובר עבירה ויש בידו למחות ואינו מחוה הרי בעבם על אותו עון ושורת הדין כן נותבת ולא לבד בעבם מי שיכול למחות ואינו מוחה אלא אפילו מי שיש לו שפק אם שמעו בקולו כשמוחה בידם אז לא בעבם אם אינו מוחה לראות אם יוכל למחות וכן אמרו ז״ל בשבת על פסוק ומעקדשי תחלו אבל כשודאי אינו יכול למחות אינו בעבם על עון אחרים וכל שאינו בעבם על הבסחרות ואף על פי שבסנהדרין פרק בגמר הדין חלקו רבותינו ז״ל בדבר הזה ויש מי שאומר שם שאחר שעברו ישראל את הירדן בעבשו על הבסחרו׳ * ולאיתו מעבן . כראי שמסקי׳ התלמוד שלא כדעתו אלא כבבר׳ החולק עליו שלא עבם על הבסחרו׳ לעולי . ובעבשו על עבן מבו׳דהו ידעי בית אשמו ובכי׳ כדאיתא הבם . מה תאמר הרי לא ידעו בו ישראל ובעבשו . כראה לי לומר שלאיות ישראל שם כלם מקובלי׳ והיתה הסבמחת אלביו יתבדך דבקה בהן לעשות עמהם כיסים שלא על דרך הטבעי היה לריך שכלם יהיו לדיקים אמנם כשחטאו אפילו אחד מהם .הרי הם כמו הגוף שאלה א׳ מאיבריו שנאמר עליו חלה פלוני : ואין לאחר שהיה הבנחת אלהיהו יתבדך דבקה עמהם * וגם זה מדרך המשפט שאמרתי הוא * ואולך המשפט יוכה אותנו לראות בבנין בית קדשנו בבחרה בימינו אמן * כאשר הלעיר יוסב ירושלים עיר הקודש תוב״ב ובכאה לבב * כי ידאה הרבות בית מקדשה בביב לו בבמה״ר יעקב ן׳ חביב ז״ל *

יסוד על הרמב"ם בפרק עבודי מהלכות עבודה זה שקשה בחתלת חעיון בעזה
שפשק כחד חכמ מומעות ההלכה כחידך חכמ .

עח בהלכות עבודה זרה פ' לין מוכרים לחם בחים וכו' ומסכיר' לחם
בחים בחרן ישראל מחלוקת ר"מ ורבי יוסי בעבודה (עבודה זרה
פרק קמא דף כ"ח) ופסק הרב כרבי יוסי וכן פסק שמואל החם בגמרא אף
במקום שהחירו להסכיר לו לבית דירה וכו' קשם ומכה שם במקו' הנזכר ויש
קושיא בכחו והיא זחת שכשאומר אף במקום שהחירו וכו' כגראה שיש מקום אלא
חחירו להסכיר • וכן דקדקו שם בגמ' ואמר דקתמא דמתני' כרבי מאיר דלדעת
רבי יוסי לא הוה ליה למימר אלא אף כשהחירו להסכיר . והרב פסק כרבי
יוסי דמסכירים להם בחים בכל מקום ואפי' בא"י ה"כ קשה איך חפס זה הלשון •
והתשובה לבעיות דעתי הוא דודאי בחתכיתין קתמא כרבי מאיר דלא הוזכר
בחכמה שום איסור שכירות בשום מקום לדעת רבי יוסי ולא שייך
למימר לדעתו אף במקום אבל בגמרא אמרו דלדעת רבי יוסי אסור למכור לחם
שלשה בחים שמוכות בחרן ישראל שעושה שכונת גויים • והרב רבינו עשה בר
מיימוני זכרונו לברכה כחבו בסמוך ובערך האיסור הזה כחב אף במקום וכו'
ולא קשה מידי עיין :

מסמעות חשובה זו נראה לכאורה שהיה איש אחד קורע בחמתו סדור בשבת
והמיבר סדר לו חשובה על חטאיו • עוד כשאל המחבר ד' שאלות ומשיב על
כל אחת ואחת ולבסוף כולם כחב מעשה זה •

עט שמעתי ותרגז בעיני לקול לבלו שפתי: ראיתי כל עלמותי בעיתי משמוע
ועיני תדמע דמוע • על כי מלא בעם ״ רשע מחלל שבת ומחלל
את השם בעבירה גדולה כזאת אשר אמרתם גדול עונו מכשוף אוי לו ואוי לנפשו
כי שתים רעות עשה האחד שאפילו אם היה עושה זה בחול הרי הוא כעובד
ע"ז ומשם כאשר אמרו חכמים ז"ל בשבת פר' האורג ולמדהו מפשוט שאמר דע"ש
לא יהיה בך אל זר כו' הרעה הגדולה השכיח חלול השבת שאם היה בזמן
הסנהדרין והיה עושה כן בעדים והתראה היה נסקל לדעת הרמב"ם ז"ל גודלי
לשבך חמתו עשה כן והרי קלקל בעבודת שמים ותקן אלל ילדו הרע ודיבו היה
בקקילה הרי שעשה שתי רעות גדולות והיותר חמורות שבאורה מלבד מה שזלזל
בכבוד שמים וכבוד התורה במה שקרע הסדור והרי מעשה זה קרוב למעשה עכן
שענר על החרם וחלל את השבת כי בשבת היה כפי קבלת רבותיו ז"ל ולכן
כדוכי בשריפה הוא וכל אשר לו ומפני שענר על החרם כמו שלוה החל והיה
הנלכד בחרם ישרף באש כו' ונסקל הוא לבדו קודם ומפני שחלל את השבת כמ"ש
וירגמו אותו כל ישראל כו' וגם הרשע הזה חלל את השבת ועשה עבירה אחרת
או עבירות כמו' ולכן אין ראוי בשום פנים לכפות עליו אלא אדרבה חייבים
אתם לחקור מי הוא לבי' קבות • הראשונה להענישו ולפרקמו כמלותם שבורו
לברכה ומפרקמין את החכפים והעשו עונה לעלמכם כי אלילו לנפשכם • וגם
לעונר ולבעשו כי עוב לו שיתביים ויקבל עונשו בעה"ז יותר מבעה"ב • עוד שבה
שנית והיא ומפני כבוד הרבים כי כל זמן שלא נתפרסם מי העושה הרעה
הגדולה ההיא"ם חשד על כל אחד ואחד מהלבור שמא היה ידו במעל ההוא
וכשיתפרסם העובר כבוד הרבים במקומו מוכח ומוכן ומוכן החקירה לדעת מי הי' העובר
ההוא ההיה בזה המופן שתגזרו בגזרת חרם חמור וגמור שכל מי שידע עדות
בדבר מי היה העובר הנזכר שיבא ויגיד לבני החכם והנאמנים בתוך שני ימים
לרופים גם להחרים שתם העובר ההוא כל זמן עמדו במרד ולא יתודה על חטאו
בדבים ואם ימלאו שני עדים כשרי' שיעידו על העובר ההוא שראתה אותו בשעבר
לאוי היה להענישו עונש גדול אבל כפי הזמן נראה שהעונש יהיה שיעמוד ז'
ימים שלמים בביתו בחרם כדי שיעבור עליו שבת אחד והענישו אותו בממון לקופ'
הענים כפי כחו וכפי הנראה לחכם ולנאמנים ילו' ועמשם חזקן הכבוד כה"ר
ילחק בריש ילו' ויתענה וילקה בפניהם ביום התענית ואחר כך תתירו בו החרם
ולא יכנס לבית הכנסת עד יום שבת הראשון שיבא אחר השלום הז' ימים ואח'
יבא לבית הכנסת ויבקש מחילה מחלדיו יתבדך ומהורתו בעוד ספר תור' בתיבה
ויקודם שיקבל עונשו וילקה הרי הוא פטול לעדות אף על פי שלא הודיעו לו
העדים שהיה שבת כשקרע הסדור כי בודאי נראה שידע שהיה שבת ואחר כל
זה ראוי לכל שיחזרו בבודו ולא יזלזלוהו ויחזיקוהו בחזקת כשרות כמבראשונו'
ואם לא ימלאו עדים שידעו מי העובר והוא בעלמו יודה כי' לי שראוי לחקל
בעונשו כדי לחקריב חשובתו ועונשו יהיה שיעמוד ז' ימים בבדוי ויענישו אותו
בממון כנזכר ויתענה וילקה ויתירו לו ויבא לבקש מחילה בחחר ויעלה ומוריד
חטאו לרבים הוא בסר לעדות כיון שלא נודע עונו אלא מפיו ובין שיעלאו עדי'
בבבדו ובין שיודה ומלאו יפרע דמי הסדור לבעלים והנה עכבתי אותו בידי
לבנות אותו כי איכו מן הדין להחזירו אליכם כדי שלא יאמרו זהו שבבשבו בו פלוני
על דרך מה שאמרו ז"ל בטעם פסוק ואת הבהמה תהרגו ועם היות שבפי
שורת הדין הוא פטור מלפרוע דמי הסדור אם לא נודע הדבר שעשה העבירה
מפיו אלא מפי עדים לדעת הרמב"ם שכתבתי לעעלה שעבירה כזאת היא עבירה
שיש בה חיוב מיתה עם כל זה מדרך קבע נראה לי לקוכקו שיפרע דמיו כי גם
רוב מה שכתבתי הוא מדרך קבע מלבד כי לדעת רבים מהפוסקים אין בעבירה
כזאת חיוב מיתה כמבואר בספרים ומן הדין הוא חייב לפרוע דמיו •

זהו מה שנראה לענות דעתי בהענים בו העובר הנזכי' אומנם מלבד כל זה
הוא מעלמו לריך שיעבר בבכי ויספוך מיתה לפני החל בלוס ומספד
ויתענה ג' יום שני וחמישי לעמן יזכה להיות בעל תשובה גמו' ויחזר הרבה מכאן
וסלחה בכבוד השבת ובשמירתו כי גם בזה יכופר עונו וכלה לפני י' :

גם מי שאמר שהמנהג לומר אותם הזעירות הוא כמנהג קראים ומיכים ראוי
הוא לענות שאין לומר על מנהג מאמיכים בני מאמיכים שהוא מנהג מיכים
ודבוחי' ע"ם אמרו שמדע"ם לא נענה אלא שאמר על ישראל ואין לא יאמיכו לי ואמר
לו הבי"ת בני הם מאמיכי' בני מאמיכים כו' ואין מי שילמד זכות על שאומר שדבר זה
אלא שבני' בודאי שמחקרון דעתו אומר כן שאם היה לו לי זה לעת היה רואה

כי חלוף גדול יש בין המנהג הזה למנהג המיכים שהמיכים שהמיכים ישראל אין לחם
ברכו' מקודרות ומתוקנות אלא כל תפלתן היא זעירות ופקוקים ואומנם לכו
המאמיכים בני מאמיכים יש ברכות מקודרות מאבני כנסת הגדולה ו ולבד זה אכו
מוסיפי' זעירות וזה מנהג יפה היא ואכו מתפללים בכל תפילותיכו שבבה לזמן
הנתיד להודות לי בנית קדשיכו בשיר דוד וכן אכו אומרים ובשיר דוד עבדך
נהלך כו' ושיר דוד עבדך כשמע בעיבך כו' הרי שהאומ' הדבר הזה מחקרון
דעת בדוק דבר וזהו הדבר המנהג בזכותו ובכ"ז ראוי הוא לעוכם ועכשו יהיה שיעמוד
בגדוי בביתו יום ראשון ולייס המחרת יבא לב"ה ושאל מחילה ברבי' ויתן לצדקה כפי
כחו מה שיראה בעיכיכם וזה יעשה מי שהעידו ג' עדים כבבדו אומנם מי שלא נמלא ג'
עדים כבבדו יהי' פעור ואין לשם לחקור על זה שום דבר אלא אם יבואו מעלמם עדים
ויעידו ככבד אי זה איש שאמר כדברים האלה יענש ואם לאו לא תחוסי :

ועל הדבר הנלעי שבקשתם עוד לדע' דעתי ולומר לכם מהו הראוי לכתיב
מכאן והלאה אם לחוסיף אותם המזמורי' אם לאו אומר שאם אתם כולכם
הייתם רולים איני רואה בכאן עבם לשחלוקת כי אין בדבר הזה שום עבירה
ולא חסרון ומלוה בשתמכני עלמכם מלומר אותם המזמורים ולא גם כן בשתאמרו
אותם ולכן ראוי היה לבת הא' מהם שתשמע דברי הבת חברתה והבת שתבעל
לאוי' ותשמע לדברי חברתה מפני המחלוקת אשריה ואשרי חלקה • ועב"ז לפי
שאול לא תשמעו בקולי לדבר הזה אומר לכם הפשרה שעלתה על לבי ונראית
בעיני שהי' עובה לעבודת שמים ויש לה סמך מן הדין והוא שבימות החול לא
תוסיפו שום מזמור על מה שהייתם אומרים עד עתה אלין ראוי להעריב על
הלבור ולבדוה לשם ביעול מלאכה אומנם בשבתות ומועדי' איני רואה שיש
הפסד במה שתאמרו אותם המזמורים קודם התפלה כאשר הם כתוב' בסדור
ולמדתי זה ממ"ש ז"ל במגלה פ' בני העיר שביום שיש בו ביעול מלאכה לעשה
ריבה לומר שמותרין במלאכה ואם יאריכו יתבעלו הנשי ממלאכה כמו בתעניות
והשעה בחד אין קורין בתורה כי אם ג' אבל ביום שאין בו ביעול מלאכה
כגון ראש חדש שאין בו כל כך ביעול מלאכה כי הנשים אינם עושות בו מלאכה
או בחול המועד שהכל אסורין בעשיית מלאכה קורין ארבעה והא מי
להביא דמיא ואף זה שאני אומר לחדש מנהג ולומר בשבת כל אותם המזמורים
בתנאי שרוב הלבור יסכימו בכך שאם הרוב לא יסכימו לשמות המנהג לא תשמו
בו ואף כשיסכימו הרוב לא תוסיפו על המנהג ביומות החול אם לא שכל
הלבור או קרוב לבבם יסכימו בכך מהעשם הזכר :

עוד בא דבר רביעי בבחב החכם ילו' שבלא אלי אף על פי שלא בא בבחב
הנאמנים והוא שרוב הקהל חפלים כשיהיה כבוד רבי ילחק בחליפה
ס"ל קבוע תמיד שקולו ערב כו' גם בזה אשיב דעתי ואומר שגם אני יודע
שקולו ערב וקורא הפרשה כראוי אבל עם כל זה כיון שלא נמלא בש"ל הקדוש
שום דבר של דופי ופיקול מיחדש אין ראוי להעבירו • והנראה לי לעבודת שמים
שיסרתו שכיהם תמיד בחיבה ובשבוע אחד יאמר האחד כל הזמירות עד יולר
והאחר יאמר יולר וק"ש וברכותיה וי"ח ובשבוע הבא יסבו את תפקידם יתהיה
אחבה ואחוה ביניהם ולבם לשמים ובזה תקובל תפלתם :

עוד בקשתם ממני להודיעכם דין בעבוע הלולב כו' אומר שהדבר הזה כבר
בשאלתי עליו אתם מלד הזקן ובשאל פנים הבבון כבוד רבי ילחק גרים ילו'
וקדרתי התשובה לשלחה לידו ע"י רבי מיכאל ולפי שלא יכול הסופר להעתיקה
לא הוליכה בידו ועתה הבני שולחה אליכם • וזהו מה שבתבתי : שאלת ממני
מענין בעבוע הלולב כפי הנראה מדבריך יש לכם ספק בשני דברים האחד אם
לריך לבעבע בשעת נטילת הלולב ג"כ או דוקא בחודו ואחא י"י הושיעה נא
ועוד אזכיר עם זה פירוש בחודו תחלה וסוף כי כפי הנראה מדבריך אינכם
יודעין פירושו • עוד שנית יש לכם ספק בלורת הבעבוע והבני משיב לך על
אחרון ראשון ואומר :

דע לך כי מבחבינו בספרד היה להוליך ולהביא לכל שם קלות להומת ממש
שחב"ה מושל בארבע רוחות ובמעלה ימעה ע"פ סברת הרא"ש ז"ל הכתובה
בעור (מ"ח סי' תכ"ח) אבל סברת רוב הפוסקים ראשונים ואחרונים אינה
כן ואינו לריך לעשות דבר אחר זולתי מוליך ומביא מעלה ומוריד בהודו לי"י
במשל וכן בתא י"י הושיעה נא כי מוליך ומביא הרי מורה על ג' רוחות ומי
שמושל בג' מושלבד' ובודאי שסברת זו הבכונה כפי פשט הגמ' שהרי אמרו בפ'
לולב הגזול שלריך לעשות בעת בעבוע הלולב כמו התנופה שבבבשי עלרת שבאמר
בהם ואכיף הבהן אותם על לחם הבכורים תנופה והבן במבחות (דף ס"א) כילד
הוא עושה מביא ג' הלחם על גבי ג' הבבשים כו' ומכיף מוליך ומביא מעלה ומוריד
ובודאי כי שם בבבשי עלרת לא היה עושה לכל שם קלות ודוק מוליך ומביא
מעלה ומוריד בחלב שאמר למדו מפסוק אשר הוכף ואשר הורם אמר אמר בעלוחים ואשר
הוכף הייבו מוליך ומביא ואשר הורם הייבו מעלה ומוריד . זו היא סברת רוב
הפוסקי' בכלל אלא שעוד יש ביניהם אם לריך מלבד מוליך ומביא מעלה
ומוריד בעבוע אח' או לא שיש מה' מי שאומר שאין לריך דבר אחר ויש מהם
מי שאומר שלריך לבעבע עוד בראש הלולב שלשה בעבועים קטנים אחר שהוליך
ושלשה אחר שהביא ושלש' אח' העלייה ושלשה אחר הירידה ויש להם ראי' מהגמרא
שלנו שלריך לבעבע בראש הלולב חוץ ממוליך ומביא ומה שאמרו בגמ' שלריך
שיהיה הלולב ארוך ויולא עפה על שאר המינים כדי לבעבע בו והלא בכל שהוא
בין גדול בין קטן ראוי להביאו ולהוליכו ולמה הלריכו שיהיה ארוך עפה אלא
ודאי לריך לבעבע בבעבועים אחרים קטנים בראשו חוץ ממוליך ומביא ושלריך
שיהיו אלו הבעבועים הקטנים שלשה בהולכה ושלשה בהובאה כו' למדו אותו
מהירוש' . אלו הם סברות כלל רוב הפוסקי' . ועם היות שיש עדין עוד אלוף
סברות פרטיות אחרות לא ראיתי להאריך כי עיקר הכונה היא לבאר סברת הרמב"ם
ז"ל שהיא בודאי כסברת כל הפוסקים שכתבו שאינו עושה לו' דחות כמנהגינו
על פי הרא"ש . ומי שחושב שדעתו היא שלריך לכל אדבע רוחות מפני שאמר
בלשונו בכל רוח ורוח עושה הוא . גם לריך לדעתו הקלשם בעבוע' קטנים
אחרי' בסוף ההולכה ובסוף ההוראה כאשר כתב בעיבוש בפסק ואם פי' בכל רוח

וזה ומה שלא כתב בפי' המשנה אלו שבעבועי' הקטני' אפשר שרצה לקלר לו שבילדותו לא היה קורבן שריך לחוס, כעבועי' וחזר בו בזקנותו בעת שהגיע הספק עכשו היכולה הלולב גם כן דע לך כי יש מישהו מספוקים מישהו דמיעוטא שקובריס אחין שאין לריך כיעבעו בשעת גמילה הלולב כי אם שבשהה לבד ומביאין ראיה לדבריהם מעה שלא חכר בשעה שכן שכיבו והיכן מעבעו בהודו תחלה וסוף כו'. ואלו שעה גמילה לא קאמר ורוב הפוסקים רובא דמעכר כתבו דעיקר הבעבוע הוא בשעת גמילה הלולב והמשכה על הבעבועי' בשעת קריאת הסלל שיילי' דאלו בשעת גמילה פטיטא היה לו לבעבע אלא אוא עיקר מלותו כדאמרי' הבכים לאלה לדרך מביאין לו שופר והוקע לולב ומבעבע ואף על פי שיש מי שדחה זאת הראי' ממעם דדוקי' ביולא לדרך דאין לו לולב בדרך ליטול בשעי קריאת הסלל לריך לבעבע בשעת הגמילה עכ"ז יש עוד ראיה אחרת חזקה והיא דאמר בגמ' דרב ז"ל בר יעקב כי מייתי ליה וממעי ליה אמר בילא בעיבא דשיבבא ובודאי בשעת גמילה היה אומר כן דאלו בשעת הסלל לא היה מפסיק אם כן כי' דגם בשעת גמילה הלולב לריך לבעבע וכן כי' דעת הרמב"ם ז"ל (הלכות לולב פרק שביעי) וכן כתבו כל הטולם ופי' בהודו תחלה וסוף כב' כתבו רש"י ז"ל וז"ל הודו שבתחלת הפר' והודו שבסוף הפר' בסוף הסלל מן הודו עד סוף הכל חדא פרשתא כמנין פרשיות של ק' חילים וכ"כ כל המפ'. זהו פסק הדין וקבלות הפוסקים מכאן והלאה מי שיעשה לולב פוק חזי מאי עבד דבר וכהוג כמותם ולא תביא לא עלמך לידי חטא שיאמר עליך אין זה כי אם רוצה לב שרולה להסליק המשא מעליו מהר ויי' יתהר יחיסם ומעשהו ויסיפר לא רוחו עליהו בבכין בית קדשיהו אמן. לוי בכמהר"ר יעקב ן' חביב זלה"ה:

פרש המעשה אשר הסבתי עליו דברי אלו הוא זה כפי לשון הסוחל. תחלת הענין כי היינו מתחילי' בברכות התפלה כמנהג הקהלה הקדושה שבירושלם תבנה ותכונן במהרה בימינו וכשמברכו עשיית העולות עד"ה בכבסו ב' להתחיל הברכו' ומשך הדבר ככה ב' שבתות ואמרו הברכות כפי מה שמעודד בקדוד הדפוס רולה לומר בתוספת ותעוורים כמו רבנו לדיקים ותפלה למשה ותעוורים אחרים. ויש מי שרבן והלעיג ואמר זה התוספת כמו תפלה הקראים שמביאי' פסוקי' מכאן ומכאן ובתפלת מנחה בשבת מלאנו הסדור שקראו בו בשחרית ותכיסוהו בב"ה על המיצה שהיו בו עלים קרועים במקום התוספת שרבנו עליו והיה הדבר קשה בעינינו על הקריעה בשבת גם על הריבון וחקרנו על מי שרבן מלאנו עדים שהעידו על ראובן שאמר כמבר לעיל בא ראובן וכשבע שלא אמר זה עד שאמרו שמעון לפניו אמנם בקרע לא כתבר לנו מי עשהו יורנו אדונינו אם יחייב הדין להטיל עונש בחרם על מי שעשה ולא יגיד עד שיעשה תשובה ויודע חטאו ברבים ואם יודע מי שכן עשה מה יהיה עכשו הן שיודע הדבר מפיו או מפי עדים גם אם יחייב המדבר אותם הדברים המבי' עונש. גם בזה התוספת מאלו המחמורי' שרולים לחדש מנהג קלת ונקהל וקלתם מוחים ואינם רולים לחדש דבר כיון שהמנהג שלהם הוא כפי מנהג ירושלם תוב"ב אינם רולים לחדש דבר בזה יורנו אדונינו מה יתן הדין לשבא ואת הדרך אשר ינהגו בה. גם בענין שעבוע הלולב יודענו כבוד תורתך הדרך הבכונה כי כפל ומחלוק בינינו זה אומר בכה וזה אומר בכה על הכל יש לנו כ"ם תשובה ברורה. ושכרך גדול מן השמים כו':

שביב מרע שבתן גם לאמתו על חגאי אף שהיא מעוברת ומת בונה היא כב כתובתה ם נדרשתי לאסר אלוני ונקבו מעני שלמים ומעולים שבני הקהל הקדוש הזה לחוות דעי על פי הדין בענין פרעון כתובה לאסר ב"ר מיון הכסן אלמנתו וגרושתו על רבי עמיר ן' מיש נוחו עדן שנינם לוחם קדם שבירתו בחגאי אף כי היתה מעוברת מעוס שמא תפיל ואשאר ולאי זקוקה לו אפי' אם חגר שמא לא יהיה הולד שלמים יום ואשרבר חגילה מדרבנן כי היא חנעה בנים דין כל שבי כתובתה כתובה ודוחי ואתוקפות והמוסרה נעד היולם מבר מעשבות נומר שאין לה תוקפות כי אם כדוניתה. ולאלוחי שעבוע המוסרה בעד היולם המזכר ואדור בדבריו וזאוקם שאמרו על כל דבר ודבר כי הוא מבאר בפוסקים ובתשובת הרשב"א ז"ל ובשומו אחר כך לאפוס בספר ושבר עלי עדים שבתי דבריהם ז"ל בשבת נמה מדליקין על שבוקי שלמה הבתרים זה אם אם והבינו לא קבלו כאן בתיבי דעלמא כאן בדברי תורה ומשמים עשבה לרשבי ואמרתי בלבי לקיימם בכל כל הן בשמיקה בתיבי דעלמא אן בדבור בדברי תורה. ועם היום ידעתי כי עם המוסרה המוכן המזכר אף אם אדבר ואענה לא תתקיים כוונת שלמה ע"ה ולא שמשך הסבה אשר בעבורה נוה לעבות בדברי תורה עם כל זה אני לא אתמיך פי ואין עלי אשם בדבר ההוא כי הוא מהרבנים המסורים לאלהינו יתי, ועליו אנו מתחלנין בלחשיה חפלותינו אליו יתעלה. גם עתה כמו כן נמו פי אתמנן לו ילמדני דעת ודרך תבונו לעבוד. וכו': ואומ־ כי לעבוד דעתי בלשה עשוה שאתבר המזכר בונה כל שבי כתבותה כתובה בדוחי ותוקפי' עשלה בדין שהם אלמנה לפסות ואמלתי כדין שהם אלמנה בשביל המלוקים שיש בין גרושה לאלמנה בענין פרעון הכתובה לאלמנה שמין מה שעליה כאשר כתב שם הרי"ף ז"ל וכתבו הרמב"ם ז"ל (בפרק י"ו מהלכות אישות): ודע שהפוסקים ז"ל. עוד יש בנה פרטות באשר זאת לחלק בינה לשהם אלמנה לבתולה אלנה שבי והיא כי האלמנה אינה נפרעת מן היורשים אלא בשעבוד ואשר זאת היה בלשה דאינה מפוייבת ליטב' לאשר אחיר בשבת הפי'. ושם כל זה אני אומר דאינו כן אבל דמפוייבת ליטב ושאין שם שעליה בדין אלמנה אף על פי שבתבר שהם ואחלים בזה אזכירנה לפנים בשבת הפי' אמנם לבנות לה מבל שבי כתובתה שום דבר אינו דין כלל אלא שהבל שאם ובלשה בזה לדעתי לא היה לריך לפי שיש לו אחיה דעת. האמנם לשנה אחר אחדר הדברים ואומר.

משנה שלשה שאינו בכתובות רים פרק אף על פי שאמרו בשולה בונה מאתים ואלמנה מנה לא לאוסף לא אמילו עשה מנה מוסיף. כשאלמנה אר כתבתה בין מן שאירוסין בין מן הנישואי' בונה שבל פרי שבשמאלמנה אר מבתבה בונה הבל ואי"ב כל שכן לאסר אמת שבונה כל שם שכתב לה בעלה כיון שאיפשר לומר שהיא אלמנה ובגרושה ואפשר שבשבל שקרובים שלו פני בעלה בעוד בחיי' שיחו שיבתבי בגם על אלמנה כדי שלא תשאר שקרובים לשם שבשבל זה הקרא עורדת ואבדה הבוב אין לו עוד בקרקע' ושיש לאוי לבזות עליו שלא יאמרו עוד כל יחי עולם בני אלמד בשום שבר מבשרי אלמוד אר עוקבי' אלא בשבר עקרא לבד. חם כי לו הוא שהאשה בעלמה היתה אחדבת לבעלה ומתחבבת לאביו שיבתבה כדי שלא תשאר זקוקה אין עליה אשם בלל כיון שלא היה בדרך אלה לדרך אלה בעל כי אלמנה' הגם היה אל חיאי גם לא יקרא אלה בינם כיון שבדיין לא היתה לאוי ליבם כי היה בחיי הבעל כי"ם כי אחיי הבעל לבד בו אם בעשה אלה בחבמי' ואם כן אפי' היתה היא האדבת לבעלה אין עליה אשם בלל כל שכן כי היא בעוכותיה מולה היתה לו ומהמולי עלמו אביה וקרוביה הם האדבת' אל בעלה ואיך יבלה

בעוה היותר אחי לו אפם שבעולם שבשבל כך הקרא עורדת ואבדה בוב אבדה.

ולבא־ זה יותר לומר דרך בלל כי יש שבית רבות לשאלה שפשיר כתובתה וזה כפי מילוחי דיבין: שעמים אשבדת הבל כתובה ובדוחי ותוקפת • ושעמים אשבדת הבוקפות לבד ושעמים אשבדת הבתובה לבד • ואיון לאלו כל הבשים הזכרות בשבשם אי אמיר דף ע"ב ואלו יולאות בלא בכתובה וכו' והבשים שהן אקורות לבעל אמייבי לאין לו אמייבי עשה והאמלאה והבשים והאילונים ודיבן ביאמות וכתות ות פרק אלמנה כל אלו אשבידות אבל יש מילוקים ביבין כפי האזכר בשקומותן בגמרא ובפוסקים ז"ל ושם אלו אין לבו עשק עשה בדיבן כי אין דומות בלל לבדון אלאמינו • אמנם יש בשים אשרות אשה אשבידות כתובתן כפי מילוף דיבין והבן אשה ואחן לשניא ראיה לקיום דברי כי בהן יש איזה דיון עם בוטא אלאמינו • והם שני מינין • המוכרת אתאמים חה בשבי בשים אי לאמרה אים עלי אי אחר אלמנה בעינא ליה ואלמנה' ליה כאזכר בכתובות פ' אע"פ (דף ס"ב) אמין האבי אשה אשבדת בתובתה על בעלה אחיבו יכול וכו' ובאה לעשון מנית דין סיבופו אותו שיבתבה • וגם זה בשבי בשים ובשבי זמנים בשבי בשים אי אמרה לאין לו כח לאמנה וכו' אי אמרה אחיבו יוכה כאן • בשבי זמנים אי אבלה לבים דין בתוך עשר שים בבישואיה אי שהוא לאחר עשר שים • כל אחר אלו הבשים אשבדת אלב אחר אחבן לשניא ראיה דברי כי בהן יש איזה דיבין והבן אשה ואחן לשניא ראיה לקיום דברי כי בהן יש איזה דיבון עם בוטא אלאמינו • והם שני מינין • המוכרת אתאמים חה בשבי בשים אי לאמרה אים עלי אי אחר אלמנה בעינא ליה ואלמנה' ליה כאזכר בכתובות פ' אע"פ (דף ס"ב) • אמין האבי אשה אשבדת בתובתה על בעלה אחיבו יכול וכו' ובאה לעשון מנית דין סיבופו אותו שיבתבה • וגם זה בשבי בשים ובשבי זמנים בשבי בשים אי אמרה אחיבו יוכה כאן • בשבי זמנים אי אבלה לבים דין בתוך עשר שים בבישואיה אי שהוא לאחר עשר שים • כל אחר אלו הבשים אשבדת אלב אחר אחב

שאלות ותשובות רבי לוי אבן חביב

אבל אחמנן אין קושין שאינו ליתן • כאמת וכו' מכאן אמר זה שאינו אומר אינו אבל מכמ' שכבר ויודע הוא • עלה נמוסו שאסור לאכול לאיש לטוטפת מלמעיכו שכתו מלמס כמנקמים אמנו ליתן גם ויהוא נוטן אותו אפני אבל שאינו אמר אמת אמינו מיינ לאמת לא כתובה הוא אדין בכאן כיון שאתן הגם האנגרס המכר כדי אבל אמלר אקונקה ליגם אם כן אין כם כתוב' • אוי לה לאותה נוגם שעות אמר כזה • יעד עדים לאדכסם קנונו ואוסר דעתו ולא ראה הענני כי אם מדבר כאמות אומר אבל קדמה מעולם ואינו מייב ליתן גם כתובה ואם כן כאמות נותן הגם נאמיל נקשה גיא דין כדי אבל אחמנן אינו אינו מעצמו ופי' אבל מגם כן הוא כות' כדי אבל אחמנן אינו מן הלאוי מיפגע לא כתוב' כלל אמנם נאומא אלמניכו מכבר כאמת. לו וכבר הוא מייב לא כתובה אם כן כאנגרסה נאמיל נקשה גיא דין לו קרוביה ולא אתנה עמה אום דבר בענין כתובתה אמיתת אחוא מייב גם הכלל • ונדונה מזו כתב הרא"ם זכרונו לברכה אתמונותיו חת לאמונו כפי מה שהוא נטוריס אבן העזר סי' קי"ח

ז'ששאלת לאונן גילם אם יאמר אמרך לגרחתו ותונע' כתובה ואתמנה כי אומרת גרוש' אכני ואתקנה אינו מדברת אבל אמלאנה והיולכים אומרים כי לא נתן לה גם אבל אבל חזקה ליגם ולא אמנגה כתובה • אין בדברי היוכיים כלום כיון שנתן לה הגם אחיה עשם שיהיה מנורם' זכה' בכתובתה אבל הטיל חנאי בגם על מנת אבל חגם' כתובתה עד כאן • ובכ' אתמונה אלמו כי' שאאמם אלמה אני אבעל לגרשם כדי אבל אמלר זקוקה ליגם • ואו לא מידי ואלבד כל זה כי אסור' אבל אני מעיד שנשא ונתן אחנגי' עלמו קודם הגירושין עם אני אחשם על ענין אבל קבל כב הגדוניא ואחסרו קלת אמנים ובאגיל זה אמפאנו ביניהם אז קודם הגירושין לנכות עבדים דוקאדום מן שכתובה • אם כן נראה שבכל אמלר הוא היה מכולם ואפן ואזה בכלים אם אבלה אל בני לקיים הסיוק ונזכר כי בשאר הלשונות • שהגיא הטובן כמו מה שאמר אוקטוה אבריאה וכו' די לי שאינו מגין ואינו יודע כלל מה שכתב ואוסר דעתו וקלות מוהו לכאות לשון מוזכר נמקום אחר שאינו נוגע לענינו כלל ופי' נמקומו המחכי' אם לא הגין אותו כלל כלל • הכלל העולה נאמר מה שכתבתי שאשאר זאת תגנם כל שני כתובה. כתובה והדונים ואוקמה ולהיות מה שכתבתי עד הנה דברים פשוטים לפי שים לו דעת ומה שהאריכתי דבר ומילין לאחר הכל הים לבנה המכר וקי' בעיני שבא לומר דבר שיה' בו איזה מעלה ואמנו של חידוש לתלמידים לכן הנני בא לבאר מה שאמרתי לעבלה שאשאר זו יהיה דינה כדין אלמנה בענין האלבוטים לא כדין גרושה גם היא מחוייבת שבועה : הראיה שים כי בענין האלבוטים היא שכיון שזה הדין מהגרושה שאין שמין לה מה שעליה לא נזכר בגמ' זולתי שדיקו הר"יאלף ז"ל ממ"ם בגמ' באלמנה ויש מהפוסקים שאלקו עליו כמו הר"ז הלוי ז"ל אם כך אף ע"פי שאין לנו לומם לבנות האולקים כיון שדברים ונדונים הם שהסכימו עם הר"יאלף ז"ל ומכללם הרמב"ם והר"אלם ז"ל עם כל זה ראוי לנו כדי"ל לומם ולקים דבריהם לגד לענין מעשה אמה שהוא מלאומם הר"ז ל"ל נאומן אחר • והנה לי הרי"אלף ז"ל הוי דאאן דברים אנתתיה מדעתא דכפשיה אי' שאין לו מה שעליה דלאו אחיה בעיא לאיפק אבל אחיה בעי לאפוקה . עד כאן דקדק הרי"אלף ז"ל שאינו מדבר אבל אחמנן שאינו רוצה לאחנגם וזהו מגרשה מדעתו גם הרמב"ם ז"ל כן דקדק וז"ל אבל אם גרשה לבלומה וכו' שהרי לקחן לה וזכתה בהן והו' רוצה לאוליאה לא היא עד כאן • אם כן אמר' זאת שהיא אינה רוצה לאבת כדי שלא להזקק ליגם כא אקבל גרושה לענין זה . וכן כתוב בספר מיפרים (כתיב כ"ג מ"ט) וז"ל גרושה לי מיגרשה מדעתה שאין מה שעליה וכו' ולי מיגרשה כ"כ אין שאין וכו' ומדעתי' ובעל כרחה רוצה לומר שעשה' היא דברי' וקיבנה שנירשה הה מדעתה ובע"כ שלא מיבנה היא ע"כ מיקר פירוש דבריו לרמה לומה שכתב בעל העורים אם קרקה עליו וחזו ידעתה לו שאלי אחרת כאם מעבנה ו'הו בע"כ • וכתבו בעל העורים • (ס' כ"ח) ועם כל זה בכלל דבריו דין האשה כי גם היא וקרובים שבנו שגרשה וא"כ שאין מה שעליה . ואין להקשות כבנד זה ממה שכתב הרא"ם בתשובתו שכתבתי לעבלה שגרשה ממנו שכי' שלא אתנה עמה בשעת גירושי' שדיי' כגרושה כי חלוק גדול יש בין שני הנושאים הה כי האשה אין הדין יש לה כל כחותה' בין באלמנות בין בגירושי' ובכח התקנה אנו אין ליגרע כחה אם היא אלמנה לכן כתב הרא"ם ז"ל שדינה כגרושה אם לא אתנה עמה • אמנם לענין האלבוטים אינו מספיק שאתנה גרושה לבד באיזה אופן שיהיה אבל לדיך שאתנה גרושה לרצונו הגמור ולא לרצונו, ואשאר זאת דאאן שהדי דהו' לא היה אפשר מלבנו לגרשה ואיה אפלה וקרובים האמדלו בגירושין א"כ דינה כאלמנה לענין האלבוטים שאין מה שעליה לא כגרושה :

גם לענין השבועה הכני אומר שאשאר זאת מחוייבת ליקבע ואיכי כמודיע חידוש

בזה מעשה היותה גרושה דמזה הטעם פטיעה ופטיעה דמחוייבת ליקבע כי מה שפקקו הפוסקים ז"ל שגרושה איכה מחוייבת שבועה הוא כשנפרעה מבעלה אבל כשהגרשה ולא הפיקה לגבות עד שמת הבעל ונפרעה מהיתומים או מהיורשים פטיעה דמחוייבת ליקבע ומשם שלמה שכיכו בכתובו' (פ' הכותב) מנכסי' משועבדים מנכסי יתומים והנפרעה שלא בפני לא חפרע אלא בשבועה עד כאן ולא לבד מחוייבת שבועה כדין האלמנה אבל חמורה ממנה כי אלמנה מדין שגמר' אין מקבעין אותה לבד בע"ד כדאיתא בפ' המולה וכתבו הרמב"ם ז"ל ושאר הפוסקים ז"ל עם היות שהתו' כתבו בשם ר"י ז"ל דהאידנא מקבעין אותה בע"ד וגרושה כזאת מקבעים אותה אפילו בזית דין לדין הגמרא כדאיתא התם • ואם כן מה הלד פטיעה שאשאר זאת איכה פטור' מבשועה . אבל יש לד אחר בנושא שלפנינו שאתהיה פטורה לבעלה אשאר אחר המכר ועם כל זה כי' לי לענינה דעתי להפוס לענין מעשה שהיא מחוייבת ליקבע ולד הפטור הוא זה • כיון שחיוב שבועה הנפרעה מנכסי יתומים הן שתהיה אלמנה או גרושה הוא מעשה משם החפקה לדרי כמחבר במקומות בחלמוד • וכן כתב רש"י ז"ל בפירוש שהשבה המחבר ח"ל מנכסים משועבדים וכו' ומשם דאי' הוי בני מן הלוה גופיה ואשם מעין לוה אישתבע לי דלא פרעתיך אמריכן בשבועות דמשבעין ליה ואי לא מעין לא מעכיכן ליה הואיל ונקיט שטרא אבל בשביל לקוחות מעכיכן דילמא אי הוה בני מן הלוה הוה מעין ליה אישתבע לי דלא פרעתיך ובני אישתבועי השתא אבן מעכיכן דפתח פיך לאלם הוא : ומנכסי יתומים ונפרעה שלא בפני כולהו ומשום הלי מעמא • עד כאן • גם הרמב"ם ז"ל כן כתב פ"ו וזה לשונו לא חבבה עד שהשבע שלא הניח אלמנה כלום ולא מכרם לו כתובתה ולא מחלם אותה עד כאן • אם כן בנושא שלפנינו שאין חשבון הגם ונחפסדו שם לנכות עשרים דוקאדו מהכתובה בשביל קלת נכסים שלא השלים חציו לתתם לו מהכדוכיא הרי הוא מודה שלא שתפיקם לדרי ואין כאן שבועה כלל • מה שאומר אף על גב דאין חשם שהתפיקה הבעל לדרי יש חשם שמא התפקה היא איזה דבר ומליו לריכי ליקבע זה אינו כי זאת השבועה לא הזכירה הרי"ם בחז"ל • גם לא החכרה בלשון רש"י ז"ל שהאתי לומלה • גם מדין גרושה הנפרעה מבעלה יש לנו ראיה שאינה חחוייבת האלמנה זאת השבועה שא"כ מאי זה טעם פטרו לגרושה מזאת השבועה

דלעני' זה שוות הן האלמנה והגרושה • הרי שמה הבל ראיה שאין כאן חיוב שום שבועה לאחתר הכ' כפי הדין • ועם כל זה ראיה לעניות דעתי לחפוס לענין מבשה שהיא מחוייבת ליקבע אם הפקה משל בעל כלום ואף כי לא כמלא בדברי הרמב"ם ז"ל • הרי מליכו אותו מבואר בעוד אחן העזר בעני' שבועה אלמנ' חה לשונו ומה שבועה כשבעת שלא החפיקה הבעל לדרי בחייו ולא הפקה היא משלו כלום עד כאן • הרי מבואר בדבריו ז"ל שלריכה ליקבע על שני דברים דלא אתפקה הבעל לדרי ושלא הפקה היא משלו כלום • וא"כ בנושא שלפנינו לדרי אתפקה היא משלו כלום . וכרא' לעניות דעתי כי שורש מחלוקתם ומקור החילוף הזה שבין הרמב"ם ז"ל להרי"ע ז"ל הוא בידיעת פסק ההלכה במחלוקת המוזכר במשנה פרק הכותב המושיב את אשתו חכוים או שמיכה אפוטרופא הרי זה משביעה כל זמן שירלה ר"א אומר אפילו על פלכה ועיסתה ובסוף ר' שמעון אומ' כ"ז שהובעת כתובתה יורשין משביעין אותה איכה תובעת כתובתה אין יורשין משביעים אותה ע"כ . ואמרו בגמרא דר"ש אתא לאפוקי מדברי אליעזר ומחלוקתו . וסברת הטור היא דהלכה כר' שמעון והיא סברת הרא"ם ז"ל שפסק כן בשם רבינו חננאל ורבינו חם ובעלי התוספות ז"ל וכל זמן שתובעת כתובתה אין הבעל אין היורשים משביעי' אותה על הכל ואפילו על פלכה ועל עיסתה איכה תובעת כתובתה אין הבעל ולא היורשין משביעי' אותה . ואפילו איכה אפוטרופא . כן כתב הרא"ם זכרונו לברכה בפסקיו וכן הוא בטור : ולכן האלמנה שבאה לגבות כתובתה מחוייבת ליקבע עב' שני דברים המכרים דאין טעמיכן ליורש ולא תגבה כתובתה קודם . ולא כתב הטור זאת הטבועה בגרושה לפי שכיון שהיא שבועה על הספק היא תלויה בדלין הבעל ואי לא טעון איהו אלן לא טעמיכן ליה והשבועה שכתב שם היא השביעה שהאשה מחוייבת ליקבע לעולם וזה כדקדק מה שכתב הטור שם וזה לשוני ופעיי' אף גרושה משביעים אותה אפילו כשלא יטעון דתכן הפונמת וכו' עד כאן : לרמות שזאת השבועה משביעין לגרושה אף אם לא יטעון ויש אחרת שמשביעין אותה כשיטעון הבעל והיא אם הפקה היא משל בעל כלום כאשר כתב הוא שכיונו לברכה בשיטן הסמוך . הרי מבואר גמור דלדעת הראש כל אשה שבאה לגבות כתובתה אין היורשים לריכה ליקבע שלא הפקה היא משל בעלה כלום אפי' שלא מיכה אפוטרופא ואם כן לדעתו ז"ל מבואר הדין שכתבתי באחרת זאת • אמנם הרמב"ם ז"ל פסק באותו המחלוקת על דרך שעת הריא"ף ז"ל שפסק כהבא קמא כמבואר בהלכו' שאם מיכה אפוטרופא יכול להשביע כל זמן שירלה ואם לא מיכה אפוטרופא אינו יכול להשביעה אפילו אם תובעת כתובתה ולכן לא הזכיר הרב ז"ל זאת השבועה באלמנה רולי לומר אם הפקה משל בעל וגם לא בגרושה כי לא יתכן או מיכה הבעל אפוטרופ' או לא אם לא מיכה אפוטרופא אין יכולין להשביעה לא הבעל ולא היורשין ואם מיכה אפוטרופא אף על פי שיכול להשביעה אין הדבר תלוי בחביעת כתובתה כי כל זמן שירלה יכול להשביעה והרב לא כתב בכאן כי אם הטבועה שהאשה מחוייבת ליקבע כדי להפרע מכתובתה אמנם בהלכות שלוחין ושותפין פרק חשיעי כתי' הרב הדין וז"ל השותפין כולן וכו' והאשה שהיא מושאת ומחיבת בתוך הבית או שהשביעה חטוכים וכו' כל אחד מאלו כשבע מדבריהם בטעמם שפק ע"כ • והדין ביורשים גם כן כתבי הרב ז"ל אם שהרי היורשי' משביעי' את האשה שבעשי' אפוטרופא בחי' בעלה . ע"כ .

ועוד ראיה לעניות דעתי לומר דאפילו לדעת הרמב"ם ז"ל אחתר זאת מחוייבת ליקבע שלא הפקה משל בעלה כלום כי כל הנשי' שלהן שולטות בנכסי בעליהן בחייהם ובמותם בהם והרי היא כאלו מיכה הבעל אפוטרופא ואם כן היורשין משביעין אותה כי כן כתב הרב בפירוש .

ובזה נתבאר אם כן לדעתם שכל אחתר זאת מחוייבת ליקבע כאלו' כתבתי

ואגב גרלא ביאורו מעט לסברות המסכות ומקור החילוף שביניהם ולעניות דעתי הוא כבר מיושב : זהו מה שראו עיני דעתי הקלרה להשיב בענין המבר ועוד היה עולה על דעתי להביא ראיה על הכרון שלפנינו ההוא עובדא דגיטין פרק השולח ההיא דאתם לקמיה דרב אחא וכו' אמרו ליה וכו' מי ה' אם כתבתי מכתובתי כלום וכו' ולישא וליתן על לשון הגמרא שם ופשוקים ז"ל לראות אם יש ראיה לשמחוייבת האלמנה ליקבע שלא הפקה משל בעל כלי. או לא ואכתבתי כמה בשביל האריכות כי להשיב לשואל די בזה שכתבתי • ולהיות שהשואל העיד עלי עדים והחתי' קופר להבריחני להשיב לו תשובה כי חשב אולי הייתי יכול מהגיד דעתי הקלרה או לא הייתי יכול לקיים דברי • לכן הכני חפץ למלא רלונו ביותר והכני גוזר עליו כדוי גמור שלא יסתיר תשובתי זאת מעשה בר ישראל יודע ספר שיבקש ממנו לראותה הן שיבקש לראותה גרשות המובלה המכר הן גרשות הרואה עלמו ובלבד שלא יכתבה ביד שום אדם יותר מני ימים שלמים ולפחות שביום הרביעי יחזור המובלה המכר הוא או אחר בעבו ויקח תשובתי זאת מיד הרואה אותה ויביאנה לביתו והיתה עמו להראותה לאחרים אם יבואו וכה יהי' מעשה: כל ימי חיין • כאם המדבר בלי שום כעס בעלבון • כי אם בנחת ודעת מיושבת • דלה דולה מיפין מיפין מעין • ממיתי יש החלמוד ושואלת • ונשמו שוקקת ואוחבת • להיות תמיד עלובה ואיכה מלבה • לעיר הלומדים היושבים בשבת • אחובים לאבי משכן התורה שביב :

פו' בכמה"ר יעקב ן' חביב ז"ל :

העולה על דעתי בשונים המכרת שכתבתי לאעלה הו' דמשם כראה דבריכם האשה ליקבע שלא הפקה משל בעלה כלום בשעת פרעון כתובתה והראיה היא דשם אמרו הוא דאתה לקמיה דרב אחא וכו' אמרה ליה מידי הוא טעמא אלא דילמא נקיטא מידי מכתובתי מי ה' לגאות אם נתבתי מכתובתי כלום אמר רב אחא מודה רב בקופלה עד כאן . משמע שהיא לריכה ליקבע שלא הפקה כלל ואם הפקה איכה דבר הרי נחבית ואין לומר דהיא קבלה

בשעת

וכמבני כל זה אבל לא היתה לריכה שהרי כתב על זה הר"ן ז"ל חי"ל שם ומדאוריתא אם נהכיתי ונכתובתי כלום מסתע דבלשון זה כשבעה וקני ומנכאן שמי שנגזל את חברו וחברו חייב לו ממון ומשביע אם כפרע שאינו יכול לישבע שלא כפרע שאותו ממון שנגזל עולה לו לפרעון עד כאן . הרי כראה מכאן מבורר שבכלל בשבועתה אם הפקה דרך גזלה אחה דבר משל בעלה ואם כן הוא הדין בכל אשה אבל אין מכאן ראיה לפחות לנוטל שלכאינו כי בשאר כשים איפשר לומר שהן מחויבות לישבע על ככה דרך גנבול כיון שהן כשבעות דלא אתפשיטו בעלינהו לדידי כשבעות אבל דלא תפסי אינו אבל בנוטל שלפניו דלא שייך שבועה בהפקה לדידי לא משתבעת גם כן דלא הפקה :

גם במקום אחר לענין דינא כראה לענות דעתי דלדעת הרמב"ם אפילו עכ"ל ידי גנבול אין משביעין היורשים לאלמנה אם הפקה בשלא מיגה הבעל אפוטרופא ומה שכתב הר"ן בכאן הוא כמשך על פי מה שכתב ז"ל במשנה המוציא את אשתו חבולית וכו' וזה לשונו ובגמ' אינעיא לן ע"י גנבול קאמר או אפילו בכתחלה וכו' ואסיקנא דר"א אפילו בכתחלה קאמר ומשמע דלמסקנא ע"י גנבול מודו ליה רבנן דמגבגל עלה על פלבה ועל עיסתה דלית לן למימר דפליגי כולי האי עד כאן . ואיכא מין שהר"ן ז"ל סובר דלא"ק דהלכה כמותו הבעל יכול להשביעה ע"י גנבול אם הפקה גם היורשים יכולים להשביעה ע"י גנבול . אמנם דעת הרמב"ם ז"ל דלא כתב זאה השבועה בכלל כראה דאינו יכול לבגבל לא"ק וכמות ראיה לדעתו ז"ל כראה ממאי דאבעי' להו בגמרא לר"א ולא דבעיא להו לא"ק אי מאי דקאמר דדוקא משביעה כשמינה אפוטרופא ולא על פלבה ועיסתה אי דוקא בכתחלה או אפילו ע"י גנבול וכיון דלא אבעיא להו כראה דלענין א"ק אינו יכול להשביעה אפילו ע"י גנבול וכיון שהבעל אינו יכול להשביעה על פלבה אפילו ע"י גנבול א"כ גם היורשין אין יכולים להשביעה אפילו ע"י גנבול שיכה אפוטרופא ואף דבבעל אינא עמאן דאינו יכול להשביעה משום דאין אדם דר עם כמה בכפיפה ולא כן ביורשים עם כל זה בדבר הזה לא יהיה כח היורש גדול מכח הבעל ולכן לא הזכיר הרב ז"ל שבועה כלל והיא תרעלתא שכללה בשבועתה דלא הפקה מידי היא המאירה על עלמה במה שלא היתה לריכה . זה כראה לענות דעתי ואינו קומך כעת על זה כי עדיין לא בדקתי הדברים וכתבתים לזכר בעלמא :

סוב על הרמב"ם בפרק חמישי מהלכות מאכלות אסורות שכראה לפוס ריהעא קושיא בדבריו .

פג **בהלכות** מאכלות פ"ה חלב אבר מן החי ונעורף בחלישתו וכו' שהרי שני האיסורים באין כאחד וכן התולש וכו' לוקה שתים וכו' זה הלשון (לא) כתב כבר בעל מגיד משנה וכראה שיש בו קושיא חזקה והיא שכיון שהרב כתב חלב אבר מן החי ונעורפה בנעילתו משמע דקובר דאין לידה לאיסורים רולה לומר דאין איסור אבר מן החי אל בשעת לידה אלא בשעת תלישת האבר ולכן חייב שתים שאלו השני איסורין בבת אחת ואם כן איך אומר אח' כך שהתולש אבר מן החי חייב שכים שהרי בנעילת החלב לא נעורפה ובשלמא אם היה קובר יש לידה לאיברי' היה הדין נותן שיהיה חייב שכים כי איסור אבר ואיסור אבר מן החי הוי באין בבת אחת ואוא בשעת לידה אבל כיון שאיסור אבר בא בשעת לידה איך יאמר עליו איסור אבר מן החי מה שאמר דקביבה ליה לרב דאיסור אבר מן החי חייל אאיסור אבר שכן איסורין נוהג בבני כח וכן יש מי שקובר בגמרא ונתחזק עוד לומר שבהכרח כך היה סברת הרב דה"ה אפילו לשאין דאמר יש לידה לאיברי' איסור אבר קדים ומדבריו גרמי כדבר הרב פ"ז ואם שלמו לו חדשיו וכו' אבל אסור' ואייבים עליו כרת וכו' וגם כתב הושיב ידו למעי בהמה ואכל העובר וכו' חייב עליו וכו' דמשמע דאיסור אבר קדים לידה ובודאי דאיסור אבר מן החי אפילו לשאין דאמר יש לידה לאיברים לא אתי עד שעת לידה דהכי קאמר יש לידה וכו' ואיכי חייל עליה אמ"ה אלא בהכרח אית לן למימר דקביבה ליה לרב דאיסור' אמ"ה חייל אאיסור אבר אבר מן הבהמה ונעורפה בנעילתו חייב שכים היה לו להודיענו מידוש יותר שאף על פי שהיתה עורפה מקודם חייב שכי' דאתי איסור אמ"ה וחייל אאיסור עורפה אבל כיון דנקט דב' האיסורין באין כאחד משמע (דבאותן אמ') [דבאותן ז'] איכו חייב ב' דלא אתי איסור אמ"ה חייל אאיסור עורפה והדרן קושיא לדוכתיה איך התולש אבר מן החי לוקה ב' והעשה שבתבתי דאיסור אבר קדים לידה לא אילתא סיא שאמת הדבר שהתולש אבר מבן השעה מי שאוא חייב אבל הקבה היא מפני שלא אבר לאויר העולם וקודם שילא לאויר העולם ליכא איסור אבר ואם כן בשלא שלם האבר וגם לא נשחעה הבהמה לא חייל איסור אבר עד שעת לידה וכן כתבו התוספות בהא שמעתא גופא ס"פ גיד הנשה ובשלמא אי סבירי' ליה לרב יש לידה לאיברים ניחא דהתולש אבר חייב ב' אבל כיון דסבירא ליה לרב אין לידה לאיברים כדמוכח' ההיא דשלם אבר מ"ה ונעורפה איך התולש אבר חייב ב' ובזאת הקושי' בעלמה יש להקשות בחלוקת האחרת שכתב הרב שלם אבר מן הערפה ואכלו לוקה ג' שבשאמר מן הערפה משמע שהיתה עורפה בבר ואיך יאמר איסור אבר מ"ה עליו ובשלמא הב' איסורין לא קשיא מידי דאיפשר שנעורפה עם יציאת רוחה ואתו ב' האיסורין שהם איסור' עורפה ואיסור אבר בבת אחת או שנעורפה אחר כך ואתי חייל איסור עורפה אאיסור אבר כאמר כתב הרב בראש פ"ז מעשה איסור כולל והרב קראו שם איסור מוסיף ואבל שום אבר איסור אבר מ"ה איך יאמר על ב' האיסורין ואי סבירא ליה לרב דאיסור אמ"ה חייל על איסור אח' ומשעשה האבר שכן איסורו נוהג בבני כח אם כן למה בחלוקה שראשונה שהולש אבר מן החי וכו' שם הרב בשלמות אקדים שהקושי' שאתה בעלמה הקשו התוספות שם בגמ' סוף פרק גיד הנשה אבל התירון שהרבו א"ל לאומרו לדעת הרב ואוא בזה שאופן שם בשוגיא שהכרחים יש שני חלוקות שהחלוקה בין רבי יוחנן וריש לקיש אבל אבר מן החי מן הערפה רבי יוחנן אומר חייב שכים (רולה לומר) [ל"ל ר"ל] אומר איכו חייב אלא אחד . עוד חלוקה שכיח באכל אבל מן החי מן הערפה דפליגי אמוראי אי חייב לרבי יוחנן שכים או שלשה ונעמא באמאי פליגי רבי יוחנן וריש לקיש בחלוקה הראשונה איכא חלתא אוקמתא בגמרא והם בעלמם עשה האמוראים בחלוקה השני' כדאיתא שהם ועוד אוקמתא אחרת בגמרא בחלוקה הראשונה בשם רבה והיא כגון שחלש אבר מן החי ונעורפה בו מר בבר בהמה בחייה לאיברים איכא עומדת איסור אבר אאיסור עורפה בהדי הדדי קא אתו ומר בבר בהמה בחייה לאיברים עומדת ולא אתי איסור' עורפה חייל אאיסור' אבר ואתא אוקמתא בעלמה העתיק הרב והקשו התוספו' בטעם החלוקה השנית הקושיא בעלמה שזכרתי וזה לשונם ואם תאמר לרבא דאמר לעיל כגון שחלש ממנה אבר ונעורפ' בו ולא לאיברי' עומדה דהשתא בהדי הדדי קא אתו משמע דאם נעורפה קודם שנחלש האבר לא אתי איסור אבר וחייל על איסור' עורפה אם כן איכי משכחת לה הכא שלשה לרבי יוחנן כיון דלאו לאיברים עומדת ואין איסור' אבר חל על איסור' עורפות ויש לומ' כגון שחלש ממנה אבר ונעריפה בו דמנו דאתי איסור עריפה וחייל אאיסור אבל כמי איסור אבר עליו ומאן דאמר ב' לית ליה האי מנו אלא דוקא איסור עורפה דגלי קרא חייל ולא איסור אבר עד כאן : והכך רואה מבואר דהתירון הזה אי אפשר לאומרו לדעת הרב בשום פנים דלפי זה תלש אבל מן החי ולא נעורפה בו לא יצקה אלא אחת והרב כתב לוקה ב' ולכן יש לנו לתרץ הקושיא המזכרת בגמרא לדעת הרב והתירון הזה בעלמו כאמר בדבריו . וקודם שאתיב על הקושיא הכי' כראה לי להעיר על תירון התוספות לא כאולק ח"ו כי בער אכי מאיש אלא כמולא פתח להכנס בו להבין דברי הרמב"ם ז"ל . והתעורה היא בהפך קושיתם ז"ל והיא שאם אמת הדבר שלריכין אנו לתת טעם לחלוקת הבכית כפי אוקמתא רבא בחלוקת הראשונה אם כן למה לא אמרו כן בגמרא וכיון שכן יש לנו לומר דדוקא בחלוקת הא' אמרה רבא לאלתיה לא בחלוקת הב' ואם כראה בשלם אוקמתות שאמרו בחלוקת הבכית אוקמתא שהשתות בעיכום לדברי רבא לא נקא אותה האמכם אם איזה אוקמתא מהם לא תשתות דבריו בכיתה בחלוקה ולפסק הלכה נקא אותה בחלוק כיון שלדעת רבא בבר ר' יוחנן דהלכה כמותו לגבי ריש לקיש דבהמי בחייה נאו לאיברים עומדת יש לנו לתפוס לענין הפסק בחלוקת הב' דלרבי יוחנן לוקה ג' כרבי אבהו ורבי אמי דאמרי הכי אם כן בהכרח השתי אוקמתות שבאמרו בגמרא בעשה השלישית היא בעלה דאמלן דאמר בהמה בחייה לאו לאיברים עומדת איכו לוקה כ"א ב' לדעת רבי יוחנן ודלא כרבי אבהו ולפסק יש לנו לתפוס כרי אבהו ורבי אמי אבר לפי זה אלו השתי אוקמתו בעלמא ונתפוס אם כן לענין הפסק האוקמתא האמלעית והיא לכולי עלמא בהמה בחייה לאו לאיברי' עומדת ובמיתי איסור אבר וחייל אאיסור אבל ואאיסור עורפה קא מיפלגי מ"ם אתי חייל וכו' ההיא אוקמתא לא שתרא כלל עמי דאמרן עד השתא ומאי דאמר רבא בחלוקת הא' כגון שחלש ממנה אבר ונעורפה בו וכו' ולא כתיישב דעתו באוקמתא הזאת הכזכר' דכולי עלמא בהמה בחייה לאו לאיברים עומדת ובמיתי איסור אבר חייל אאיסור עורפה קמיפלגי וכו' לאו עשוה דלאו דקמכ' הוא דודאי לדעתו בבר רבי יוחנן דבהמה שנעורפ' ואחר כך חלש ממנה אבר מן החי דחייב שתים דאתי איסור אבר חייל אאיסור עורפה . ומהחלוקת הב' בלמוד כן לרבי יוחנן : אבל נעמא דרבא דקאמר אוקמתא אחרית בחלוקת הא' כגון שחלש אבר ונעריפה בו כפי שיש קושיא חזקה בגמרא על פי האוקמתא הזכר והיא שרבא ידע אלו השתי אוקמתות ואם נעשה שביאה מכח האוקמתא הזכר דכולי עלמא בהמה בחייה לאו לאיברים עומדה אם כן קשה מחלוקת הב' בין למאן דאמר דלרבי יוחנן חייב שלשה בין למאן דאמר חייב שתים למאן דאמר חייב שלשה קשה דפשיעא דמה לי חייב שתים בחלוקת הראשונה מה לי חייב שלשה בחלוקת השנייה ולמאן דאמר חייב שתים קשה וקשה יותר דאם כן החלוקת הא' הוא עקר ולדעת רבי יוחנן איכו חייב אלא אחת והא ליתא לענין הפסק כיון דקתמא דהלמודא אמר דפליגי דרבי אבהו ורבי אמי אמרי עשייה דרבי יוחנן דחייב שלשה בחלוקת הבכית' וכדכתי' ועשוה הכי בא רבא ואמר ההיא אוקמתא כגון שחלש אבר ונעריפה וכו' ופליגי אי בהמה בחייה לאיברים עומדת וכו' והשתא יש מקום לחלוק בחלוקת הבכית אליבא דרבי יוחנן ומעשה אי אתי איסור אבר חייל וכו' : ועשוה הכי לא אמרו בגמרא אוקמתא בחלוקת הבכית כפי שעת האוקמתא של רבא בחלוקת הראשונה דלדעת רבא האוקמתא האמלעית בכולי עלמא בהמה בחיי' לאו לאבריים עומדת היא אונת בחלוקת הב' וכל זה הודיענו הרב בחכמתו דודאי התולש חלב מן החי דחייב שתים ומהנעריפה דחייב שלש הוא עשוה דאתי איסור אבר וחייל אאיסור' אלב או אאיסור עורפה הה הודיענו בחלוקות שתים ושלש אמנם בחלוקה הראשון שם עשה באופן שלא יהיה בו זה הטעם עלמו בכי שכיר כלל דאם בן יקשה שכל הני חלוקות הם דבר אחד ובאומרו הא' הרי הב' הכיור אמורות ודרך דרך רבא בגמ' וכאשר בחבתי .

יסוב על הרמב"ם לענה הראיה שני דיינים בהלכות שוטה ויבה לאו לקינם :

פג בהלכות שמיטה פרק שמיני בשבר הנשם לעבלה מן האלבונה וכו' ואם היה הנשר או העור מופה רוב עוביו וכו' זה הדין שטוב בפרק בהמה המקשה (דף מ"ז) ויש לעיין בדברי הרב כי שם בגמרא יש בחמה בעיות על זה מתלקח מהו מרוסם מהו . וכשב הרב ז"ל בהלכות מאכלות אסורות פרק שמיני ולעשה לא כתבם בכאן כי כפי הנרי' שוה הוא דין הטר או איסור האבר במקום שאין הבהמה נערפה בו להטר או איסור הנהנ' במקום שהיא נערפה וכמו שבם שבם פסק לאיסור האבר בכל אלו הבעיות כיון שנשארו בחיקו בגמרא ככה היה לו לפסוק בכאן לאיסור הבהמה . ואין לומר דדוקא הבם יש לנו לפסוק לאיסור משום דחוי דבר שעור דהוא דבר של תורה לא תאכל הנשר עם הבשר ובאכן הוא

שאלות ותשובות רבי לוי אבן חביב

הוא נמרפה . וכנר כתב הרבן ודוקא הדרוסה היא מן התורה ויש לנו להמיר בסתיקה
מה שאין כן בעבור טרפות דלפנעים אינו מקילין בספיקן . זה לי לפשר לומר דלפי האמת
יותר מעוור הוא הטרפה מאיסור אחר׳ הזה דהרי זה כמעט דינו כדין אבר המדולדל ויש מי
שאומר שאין בו כ״א מנות פריפה . גם אין לומר שאמרי שכתב הרב הדיינין אחלו שם
בעצם הראשון׳ שנאו לזה אין טרך להזכירם פעם שני שכיון שהנטלאים ממונפי׳ ראוי היה
לו לבלר פרטי הדין בכל נוסח ונוסח והכראה נעניות דעתי בזה שלא על פי שלבע׳ שאר
המוקשים אלו הנהי נטלאים טרם נדינים רולה לומר שבהאבר אחור בעקום שאין הבהמה
נפרטת בו . הבהמה נ״כ אחורה שהיא בעקום שהבהמה נטרפת לדעת הרמב״ם אינו כן
אלא דוקא האבר אחור שאלו הנטלאים מהבעיות החכרו׳ בין שיהיה בעקום שאין הבהמה
נפרטת בין שיהיה בעקום שהבהמה נטרפת אבל הבהמה לעולם היא מוחזקת אפילו שיהיה
בעקום שהבהמה נטרפת לפי שכל אלו הדנים עמידים הם להתרפאת ולכן הבהמי מוחזי
אמנם האבר הוא אחור כי אעפי׳ שהוא עתיד להתרפאת נאסר הוא שם שרי הוא מדולדל
וזה כראה מוכרח מדברי הרמב״ם מתוך לשונו שכתב בכל אלו מוריין לאיסור עד שיתרפא
הבשר ומשמע שמורי׳ לאיסור אם נשפטה קודם שיתרפא ואחר כך מורי׳ שהיתר כראה
דודאי יתרפא הבשר ואם נעלם האבר או הבהמה מה לי שיתרפא אחר כך אלא ודאי לדעי
הרמב״ם ודאי התרפא ולכן הבהמה מותרת לעולם ואפילו בעקום שנטרפה בו אמנם האבר
אסור ובכל מקום שיהיה הבשר אם נשחט הבהמה קודם שיתרפא הבשר . אמנם מאי
לומר הרב זה בגמרא יוצן עם מירון קיימא שים בדברי הרב והיא שהרב כתב בכלל דיני
אלו הבעיות נקדר כמין שנעת ובגמרא נשפטה זו הבעיא והרב נעל מגיד משנה כתב אולי
היה לו לרב גרסא אחרת והראה לבעיות דעתי שמכאן למד הרב דבל השאר שכיון שבכאן
הבשרו בגמרא שיבא דקא בגמרא דיד״ה לו ריר״ש על פי הנשפטות ורולה לומר שהתחיל
להתרפאת וקודם לו הוא הדין לכל השאר שכיון שזה תלוי ההיתר לו האיסור שיחזור ונתרפא בשעי
קודאי יתרפא ואפילו שרי קודם שיתרפא אסור .

כתב עוד בזה הפרק כל אבר שנאמר בו שאם היה חסר טרפה וכו׳ אבל אבר שנאמר
בו אם נפל טרפה אינה נאסרת אלא אם נחסך וכו׳ וראה מזה הכלל אם חסר
שכבר שהיא טרפה וכו׳ שהרי כתב הרב בפ״ה שאם ניקבו קני הכבד בשעה טריפה׳ ובקוף
אותו הפי׳ כתב אבל אבר שאם ניקב בשעה טריפה אם נימל או חסר כולו טרפה ולכן
נר׳ שעם שכתב הרב כבד שבילה ונשפיר ממי׳ בזה בשעה מרה וכזה בשעה מיוחא
כשרה זהו דוקא כשלא נימל כי אם נשר הכבד ונשאר שקיים וזה כשנטילה כולה כריפה
ואם שקרי כשרה כיון שהקני׳ שלה ״יינים .

עד שם בהלכות שחיטה פ״ח וכילד דין הדרוסה וכו׳ מי שייביב לעיין דברי הרמב״ם
ראה מעולה שדעתו היא שאפילו לודאי דרוסה תוציל בדיקה כמו לספק הרוסה
ולשיטתי מי שלא הנין כן ולא יסרו דבריו :

עוד על הרמב״ם בהלכות מוכל ומזיק פרק רביעי

פה בהלכות מוכל כי הרב חס לשונו מי שמליו עבד ומליו בן מורי׳ שביישו אדם או לעבדו
או בנשו שור וכו׳ אם אדעו זה ביום של רבו לרבו ביום של עצמו לעצמו עד
כאן . וזה הלשון יש קושיא חזקה בפי הגמרא שלנו והיא זאת זה הדין הוא שיטת בגמרא
פרק השולח . בגשו שור יום של רבו לרבו וכו׳ והקשו על זה ת״ש המיתה מי שמליו עבד
ומליו בן מורין נותן שלי קנס לרבו וכו׳ וכתב הרב הדין הזה בהלכות זקני ממין פ״ח חס
לשונו שם . המיתה מי שמליו עבד ומליו בן מורין נותן חלי קנס לרבו וכו׳ ומלינו בגמרא
שלחי הכל דקא כליא קרבא וכו׳ והמיתה של מעבלה כגון שהכהו על ידו ונמתה ידו וקופה
לשור ושקנו הכיפא לאחיי דאמר וכו׳ אלא לרבא דאמר אינו נותן ל אלא שבשו וכו׳ אם
שור הוא וכו׳ ותרנו אינשיה אינשא בשהכהו אדם אי נמי וכו׳ גרלי מכאן בפירוי שלדעת
רבא המיתה שב מעבלה היא נשלה ואי אפשר לגרום בגשו שור אלא שהכהו אדם והרמב״ם
ז״ל פסק הדין כרבא בהלכות מוכל פ״ב וזה לשונו אם הכהו על ידו ולבתה וקופה
לשור וכו׳ משלם ד׳ וכו׳ הרי היא בעלמה שבשה רבא וכן כתב בעל מגיד משנה פסק
כרבא . ואם כן איך כתב בכאן או שבשו שור . כי הוא שקר כפי הגמרא כמזכר גם
הרא״ם ז״ל בפסקיו כתב וזה לשונו בשו שור יום של רבו לרבו וכו׳ ומלינו בגמרא
ואיתיו לאמשה אי׳ וכו׳ ולוהא היכא דאא מכליא קרבא כגון שהכהו אדם

ומחלוקתם הלוי בפירוש קונים שבפר' כילד מתחתפין • ומה שכתב אם אכל מן הגריסין האלו כג' גרגרים וכו' הוא לדעת הרב גם כן שמתר שלא אחר והוא הגריק שכיון שהתרומה נוף איסור לגילוקה כל אוכל כזית מעמו ויש קברה רביו הם והמלאה בעורי (קי' תמ"ז) בדיני חתן בשבת ובדיני התערובות בס' יורה דעה (סי' ל"ז) אבל לדעת הרב אינו כן אלא שלריך שיאכל כל הג' גרגרים כי בזה הרי הוא כאלו אכל כזית איסור מעט מעט ושהה בתכילתו כדי אכילת פרס שהוא

שיעור הלערפות האכילה להתחייב כאשר כתב הרב לעעלה בפר' שעבר •

נמל חלב כליות בחלב האליה וכו' הרב שם משל לומן בזמנו שבפל חלב חכליות בחלב האליה בכרי דאם כפל עם בשר שהוא מין בשאינו מינו ואינו כן שהר"ן כתב בפרק גיד הנשה עלה דהתהוא כזית דאחרנא דכפל לדיקולא דבשרא וכו' דחלב עם בשר הוי מין בזמנו וכן בפ' השוכר בע"ז עלה דהשיא דאמר רב ושמואל דאמרי תרויהו כל איסורין שבתורה בזמנן בעשאו וכו' ואף על גב דשיא דאיתי דאיתי הר"ן ז"ל בע"ז מאוכל חלב מן הבי מן הטריפ' וכו' כראה דאינה ראיה לדעת הרמב"ם ז"ל כפי מה שכתב בפרק ח' מאלו ההלכות הלם חלב מן הבי מן הטריפה חייב שלם והטעם לדעתו משום דבר מן הבי ולא משום בשר מן הבי עם כל זה כראה דהדין דין אמת לדעת הרמב"ם ז"ל ומאי דנקט חלב בחלב משום דשייך למימר ביה ובמות הכל מה שאין כן בחלב עם בשר • אם היה חלב האליה כשיש בחלב כראה שייך הרב שבדברי הכנלים זה בזה לרי' בהתר כפלים מהאיסור ואינו מקשיק כשיהיה בהתר כמו האיסור ויותר מעט שהיה כראה לכתורה שמקשיק דהרי הוא רובא • אמנם מאין לו לרב זה אינו זוכר ראיה ברורה מן הגמרא זולתי הלשון שאמר בכל מקום חד בתרי בעיל וכראה דבדברים שאינן נכלים כמו התיכות שאם יש התיכה יותר בהיתר מבאיסור כגון שהם ד' וה' שהכל עותר מן התורה ולא נתבדר זה בדברי הרב • אפילו התיכה נכלה שבתערבה וכו' כראה דהודיענו חידוש דלא מינעיא כשמתבטל האיסור בהיתר ואינו בפני עלמו דהכל עותר חלא אפילו כשהאיסור הוא בפני עלמו וכשאוכל האיסור אוכל אותו לבדו אפ"י הכי עותר מן התורה ונערך זה אמר אפילו • אבל מדברי סופרים הכל איסור וכו' כראה מדברי הרב שאפילו יבש בינם חד בתרי אסור מדרבנן וכן ראוי לחפוש לענין מעשה עם היות שיש בזה סברות בפוסקים ז"ל וכתבם הר"ן בסוף פרק גיד הנשה עיין . ולא יהיה דבר חסוד שעינו עומדת . כיוון בזה לומר שלא יהיה מתדברים שאין להם ביעול שיזכיר בפ' הבא אחר זה עיין . נמלאת למד שכל איסורים שבתורה וכו' בפ' שאוכ' בע"ז (דע"ג) רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה וכו' רבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו כל איסורין בין בזמנן בין שלא בזמנן בטלן בטלן בטל • אין מעבל ויין בכך בזמנן בשאינו שלא בזמנן בטלן בטל ע"כ ופסק ההלכה כרבי יוחנן ורים לקים והרי"ף שפסק כרב ושמואל חזר בו כאשר כתב הר"ן שם גם הרבה להבי' ראיות שכן הוא הפסק האמיתי עיין והרב ז"ל בהעתיקו הדין הזה פירש לנו כי מה שאמרו בזמ' בין בזמנן בין שלא בזמנן בטלן בטל פי' בע"ו אינו שוה בכל האיסורים כי כשהוא בזמנן יש מהן בטלים רים מהן בטלה ויש מהן בטלים חה קיום גדול לבבריהו שסובר הרב לפנים בזה הפרק שאפשר שהאיסור יתן בטל עד מאתים ולכן כשנתער בשלא בזמנן לריך לנקש מי שיעבו' אותו ואם יאמר שבטלן בטל אסור ואם יאמר שאינו בטלן בטל אחר ואם לא יש מי שיעבוד אותו לריך לבער בכל איסור אפילו שנתער בשלא בזמנן בפי דינו כשנתערב בזמנן בטלים או בטלה או בטלים חון שיין כך והוא הדין מים בטים . כן כתבו התוס' שם בגמרא חון שיין כך מפני חומרת ע"ז וחון מבטל שהרי אפשר לתקנן . הטע' שאמר הרב שיין כך הוא מוחבר בגמרא בכאן בפירוש אבל הטעם שאמר בטבל לא הוזכר בכאן בגמרא כי אם טעם אחר והוא דבהתרו כך איסורו דאמר שמואל חטה אחת פוגלת כל הכרי אבל בבדרים בסוף פרק הבודר מן הירק (דף כ"ע) כתבו הטעם של הרב וכן בירושלמי • ולריך לתת טעם למה הביא הרב אותו הטעם שהחבר במקום אחר ולא הטעם שהחבר בכאן בגמרא . גם למה הולרכו בגמרא לתת ג' טעמים בטבל גם לריך לעיין שאם הטעם הוא כדברי הרב שהוא מפני שים לו מתירין למה אמרו חון מבטל לבד היה להם לומר חון מדבר שים לו מתירי' והיה כ' כל דברים אחרים רבים והתשובה לכל זה כלומר מעתה שכתבו התוספות והר"ן יעוין עמש באורך . ובקיצור אומר שים פעם שהבטל הוא דבר שים לו מתירין והוא כשבטלים הם בעיר וכשים לו בטל אחר שאם אין לו בטל אחר אינו נקרא דבר שים לו מתירין כיון שמפסיד הרבה כשמתקן אותו מיכה ובים או כשאין הבטלים בעיר :

ורבה הטעם שהחבר בכאן בגמרא דכשאינו כך איסורו הוי לכשאותו הבטל יש לו מתירין והטעם האחר דהוי דבר שים לו מתירין לכשאותו הבטל מבטל לתרומה מעטר אין איסורו בחתה אחת . ולהיות שבכאן בגמרא כולל כל מבטל אפילו אותו שאין לו מתירין שאל מ"ע כתן גם הטעם הזה • גם לא אמר חון מדבר שים לו מתירין שאם שיה אומר כן לא היה ככבר בזה הכולל כל מיני הבטל והוא הבטל שאין לו מתירין • אמנם הרמב"ם ז"ל להיות סרולה ללמוד מבטל דכל דבר שים לו מתירין בטל שלא בזמנן כמבואר לפנים בלשונו ז"ל . ירלה לי שאפילו דבר שים לו מתירי' וכו' הזכיר זה הטעם יותר מאחר . הנו שבאך מיד ומפני זה וכו' לומר דאיכם אוסרין כשלא בזמנן כ"א בנותן טעם כשאי' שאיסורין ודוקא בזמנן יש להם חומרת ונהטעי שזכר בכל אח' מהם כילד טעמת יין בכך וכו' קוף פ"ג דחלה והולרך הרב להביא זה הכילד לבאר לנו שדוקא אוסר יין בכך בכל שהוא כשנפל שיין המותר על יין בכך אבל אם הוא בהפך אין הדין כן ויש לחלק באשר בתר הוא ז"ל הדין בתוך בקוף פרק י"ו עוד פי' לנו הרב ז"ל שדוקא בין בכך יש זה החילוק אבל בטבל יין אין חילוק בתותן שהתערב אלא בכל אחה אוסן הכל מבל עד שיפרים תרומות ומעשרות .

ואין הדבר זר כפי שראי הדין כי בדב' שאיסורו קרוב שחמירו בו עד שיאסן אם שאין כן בדבר שאי' בו שום איסון שיש לאקל ועוד מעם אחר והוא הבייקר שכיון שבתרומה אפ' שבהבטלה בק' לריך לחרים מעוס בזל הבטל אם כן גם בטבל אפ' כשנפל על החולין דקמא קמא בריל לריך להפרים תרומות ומעשרות וכו' ומ"ש הרב כמו שיתבאר בעקומו הוא בפ"ח מהל' מעשר ראשון . פירוש שבינים אף על פי וכו' בא הרב להשיב לקושיות שיש כנגד הכלל שאם שהרי הבינים כראה דדומה ליין נסך ולבטל ואם כן למה לא הזכירו עמשם ותירץ ומקום הדין מפירות שבינים הוא בתנאי' בשבינים בפרק שביעי . ומה שכתב שאין אוסה התערובת וכו' הוא בבדרים הבא לאכילת הכל . ובינעור שי אחר כך לשרפה וקובר הראב"ד שקודם הביעור אם אפילו תערובת פירות שבינים בזמנן אינן בכל שהוא אלא בטוחן עעם . והטעם שעדיין אין קדושתם חמורה . וגם לא בזמן הביעור האחרון כיון שהו' לשרפה ותווק' מזמן הביעור הא' עד זמן הביעור הבני הן בזמנן ולשון הגמי יבוא עם זה יפה ומכוון שאמר שם אף אני לא אמרתי אלא לביעור וכו' שרולה לומר שמזמן הביעור אינו בזמנו ולפירוש הר"ן שפירש שם קשה שאין הלשון מיושב עיין . וחזו שדייק הראב"ד ז"ל בזה שאמר ויש ביעור אחר וכו' כראה שזה הדין המחבר הוא דוקא בזמן ביעור אחר ואם זאת היא כוונת הראב"ד הדין עמו להשיג לרב שלא בתר מזה כלום עם היות שאין דבריו מוכרחי' או איפשר לומר דגם קודם הביעור הא' אינו תערובתו בשבינים לדעת הראב"ד אלא שקשה לו כי בזה שאמר הרמב"ם שחייב לאכול התערובת בקדושת שבינים כראה דוקא לאכול אותו הוא בעלמו אבל לענין הביעור אפילו שבינים אינו אוסר והשכל מסייעהו שאם אוסר הרי דומה לשאר איסורין ולדעת הראב"ד אינו כן ולפי שקשה לו שהרי דומ' לשאר איסורי' אמר שאינו כן כי יש ביעור אחר שהו' לשרפה ונערך זה הביעור אינו דומה לשאר איסורים . שני אלו הדרכים איפשר לומר ול"ע :

המיץ בפסח וכו' גם בזה בא לייסד הקושיא שיש ותרן וכו' הם הדין הוא בתקומות רבים ועיקרו בפסחים פרק כל שעה . והביאור הוא בפ"א ופ"ד מהלכו' חמץ . ולדעת הרב הוא שהתערבו' הזה עלמו מותר אחר הפסח אף על פי שלא נתערב פעם אחלת ויש חולקים בזה וכן הוא בעור אורח חיים (בסי' תמ"ב ס"א) בסי' כל דבר שאינו חמץ גמור :

והוא הדין לתבואה הדשה וכו' דין עבל ומעשר והקדש והדם הן בבדרים פרק ראשון • ויש לדקדק בדברי הרב למה סדר אלו הדיני' בזה האופן כי הפרי"ד בין הדבקים בגמרא והם איסורי תורה והכבים בבתים איסורי' דרבנן וכו' שבדרים כפי ודאות וקלות הארם שהרי חמץ בפסח הוא דבר שים לו מתירי' בלי שום מעשה בלא אלא הזמן בעלמו מתיר אותו וכן הוא החדש וכן הוא מוקלה וכולד אמנם ההקדש לריך מעשה והוא הפדיון גם מעשר שני לריך פדיון או להעלותו לירושלים . ועשה איסור בכל שהוא דבר שים לו מתירי' כפי הבר' מהרב ומבל הפוסקי' לפי שכיון שיותר אח' כך אין אנו לריכין להקל עליו ולהתירו בביטול וכל מי שהתירו יותר ודאי ויותר קל הו' בזה הדין יותר מהאחר ולכן סדרם הרב כו • האמת שים לפר"ן ז"ל בעשה אחר לזה הדין כתבו בפרק הבודר מן המבטל עיין • גם דייק עוד הרב בזה שאמר והוא הדין לתבואה הדשה וכו' אוסרת בכל שהוא • ולא אמר בין בזמנו בין שלא בזמנו כמו בחמץ כי אין הדין כן כאשר יבאר הוא לפנים אלא דוקא בזמנו אוסר בכל שהוא • אבל הבעלה וכלאי הכרם וכו' הזכיר הרב אלו האיסורין בפרט לפי שהיה ראוי להחמיר בהם ולא לתת שיעור בהם מפני חומרתם עולה וכלאי הכרם שהם איסורים בהנאה והיה כראה שלאיסור באכילה לא יצטרך שיעור • אבל ודם חיוני כרת . תרומות חיוב מיתה .

שאין בהם דרך היתר לכל אדם כיון הרב בזה לתת טעם בפרט לתרומות שבפי הבראה הוא דבר שים לו מתירין דאיפשר בשאלה קודם שבאו ליד כהן אבל אין היתר לכל אדם כי אין ראוי לשאל עליהם • יראה לי שאפילו דבר שים לו מתירין וכו' • כתב הראב"ד מעכה שלמה הוא זאת עד כאן • המעכה הזאת היא בבדרים פי' הבודר מן המבטל • הבודר מן הבבר מותר בתרומה ובקיפה וכו' שהבודר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו בטולן טעם • ובדרים דבר שים לו מתירין הם כדאיתא בפ' הבודר מן הירק (דף כ"ע) ועם כל זה דוקא בטולן טעם אוסרי' • ואיכא לאיסורה בשלא בזמנו • עיין שם בהר"ן בסוף ע"ז על מימרת רב ושמואל כל איסורין שבתורה וכו' שבתבתי למעלה • גם כתבו בפרק גיד הנשה . על הסיא דפסק הרי"ף ז"ל ריח' לאו מילתא היא עיין . וכראה שאינה זאת הסגה כי לא בעלם בודאי מעיני הרב דין אותה המעכה והוא בעלמו כתבה בפס' בפ"ה מהלכות בדרים ולמד מעכה שאם אסר על עלמו יין זה ונתערב ביין אחר אוסר באינו בעשהו מפני שהוא דבר שים לו מה יהיו כמבואר שם עיין • ועם כל זה הרב יראה לי וכו' לפי שבבדרים אינם דבר שים לו מתירין מעם לפי שאינו בידו דמאן יימר דמתדקק ליה הכם אלא הרי הוא כדבר שים לו מתירין וכן אמרו שם בגמרא הוו להו כדבר שים לו מתירין גם הרמב"ם כן דייק שם בלשונו בפ"ה שכתב בעשה כדבר שים לו מתירין • ואם כן לא הייתי יכולין ללמוד לאיסור שהיתר בהיתר אבל אותו לבדו כמו שקדם ומעשר שני שאע"פ שלריכין מעשה המעשה הוא אלו

בו לבדו והוא הפדיון וכל שכן שלא טוכל ללמוד לחדש ומוקלה ומולד שהתחר יצא בולמי
ומעלמו ובדבר שהתר איסורו ודאי וקל יותר יש לנו להתמיר ואם כן אין ללמוד
מנדרים לכל דבר שיש לו מתירין ובפרט שהתמן שהוא דבר שיש לו מתירין
מזה המין האחרון אוסר בין במיטו בין שלא במיטו והיה נראה ללמוד ממנו וכן כתב
הרב בקוף דבריו ואל תתמה על המן וכו' . גם בעבל שאמרו בעבודה זרה שאינו
אוסר במשהו שלא במיטו כתבו טעם בגמרא עשוה דכתיתרו כך איסורו ומדבר
בעבל שאין לו מתירין כאשר כתבתי ובודאי בכאן ראוי הוא שלא יאסור בשלא
במיטו מהטעם שכתב דכתיתרו וכו' כי הוא במיטו דוקא . וכשהזכירו בנדרים פרק
שבועת מן הירוק איסור הערובה הבעל במשהו ובתבו טעם דהוי דבר שאין לו
מתירין לא כתבו בפי' דדוקא במיטו אוסר אלא קתם אמרו לא כתבו בו חכמים
טיעוד והיה נראה ללמוד מתם דהדבר שיש לו מתירין אוסר בי' במיטו בי' שלא
במיטו לבעל זה כתב הרב ז"ל ירחה לי וכו' כלומר דיש לנו לטעות לסברת
האחרת והביא ראיה מעבל רומי למה שכתבתי למעלה כי בכל מין עבל החכר
הדין הזה בעבודה זרה דאיסו אוסר בשלא במיטו במשהו . ואותו הטעם שכתבו
בגמ' דכתיתרו כדאיסורו הוא לתת טעם לבעל שאינו מתירין אבל אי"ב שאפי' באותו
שיש לו מתירין איסו אוסר במשהו כי נסתות בכלל באותו הדין בעלמו המחכר
שם . וכתב הרש"בא ז"ל וזה לשונו לענין דבר שאין לו מתירין שאמרת שהדבר
ברור שלא כאמר אפי' באלקלא בגיל אלא כשבתערב במיטו כדאיתא ביושלמי בנדרים
ובמס' שביעית ותמהת על הרמב"ם ז"ל שהלה אותו בסברתו וכתבה בלשון ירחה לי א"ל
כי לפי שמלא לרי"אף ז"ל שאמרה אפילו מין ושאינו מיטו בפרק גיד הנשה דכתב
שם פלוגתא דרב ולוי דפרק כילד לוקין בריחא מילתא היא או לא ואמר דהא דתני
רב בהכא פה שאפשה עם הכלי אסור לאוכלה בכותח לא ברב בלחוד שיבא אלא אפילו
לוי דאיפסר למיכל בלא כותח ויש לרי"אף ז"ל ראי' בפר' מעילי דתכן התסוכן אחש'
שמאל' מחברתה הבלין לקדרתה ומים ומלח לעיסתה הרי אלו כרגלי ג' . ואקשינן
עלה בגמרא וליבעיל מים ומלח לבני עיסה ופרקה רב אשי משום דהי"ל דבר
שיש לו מתירין ואפילו באלף לא בעיל אלמא אפילו כשאינו מיטו דהא הבלין
בקדרה ומים ומלח לבני עיסה אינן מינן ולא בעילי ומפני שמלא הרב דברי
הריא"ף ז"ל ויש קעד לדבריו מהא דרב אשי לא ראה שיהיה בהתיא בריחא
ומאי דאיתמר ביושלמי ראיה מכרחת . ומ"ש כשראה הוא להכריע אלה הוא
בהכרעת הדעת ולא בהכרח . ואי"ת א"כ איתך הכיח הרב ז"ל הא דרב אשי
ואתו ג"כ איתך ראיה ז"ל דמים ומלח לבני עיסה כמין א' שאין עיסה בלא
מים ולא יאכל הפל מבלי מלח וכן הדין בהבלין בקדרה ואי כמי בהבלין הוי
פעמא כדרבא דאמר הבלין לטעמא עבידי וטעמי לא בעיל ועל זה סמך הרי"ף
לפסוק כן עד כאן . ואלו הם הסיבורים שכתבו חכמים וכו' פ' שני דעלה .
וקלתו בתרומות פרק רביעי ולפי שכל אלו נקראי' תרומה דיבס שוה
כאשר כתב הרב שם בפירוש המשנה . גם בפסק בקוף הלכות תרומות עיין .
והטעם לאלו הסיעורים בתרומה הרב יבאר אותו בסמוך . גם הטעם למה באלו
האיסורים לריך להגי' יותר מבכל שאר האיסורים וכן פרוסה של לחם הפנים
וכו' ביושלמי דפרק שני דעלה משני א' . ויש לדייק למה לא הזכיר הרב
בכאן ולריך להרים כי כפי הנכל נראה שהדין כן הוא כמו בתרומה מפני גזל
הגבע ; והיה עולה על דעתי לומר שכן הוא האמת לדעת הרב ולא כתבו כי
הוא מבואר מעצמו גם כי העתיק הדין כאשר הוא ביושלמי ולא רלה להאריך עוד
עלתי בזה הענין תשובת הרשב"א ותמלי אות לפני עיין . זה הבנתי א' והיה
כי' ככון אח"כ ראיתי כי הוא טעות כי חפשתי על שרשי הדין במקומותיו ומלאתי
קלתו בפרק הערל דתניא החם חתיכה של חטאת טמאה וכו' וכן פרוסה של
לחם הפני' טמאה שבתערבה במאה פרוסות של לחם הפני' טהורות חעלה וכו'
רבי יהודה אומר וכו' אבל חתיכה וכו' וכן פרוסה של לחם הפנים טהור שבתערב'
במאה פרוסות של חולין טהורו' דברי הכל לא תעלה וכתב הרב זה הדין בהלכות
פסולי המוקדש' חה לשונו וכן פרוסה של לחם הפנים הטהור שבתערבה במא'
פרוסות של חולין הרי אלו לא יעלו אלא יאכל הכל לכהנים ככל המדומעות .
וכפי הנראה לכאורה זו קשה מן הראשונה שהרב סותר דבריו . אבל לפי האמת
זו הקושיא הנכית הוא המודיעה לנו שלשונו דוקא ושאין לריך להרים ומשבחה
בדין שברת הרב בשלמות והיא זאת שבכאן דבר הרב בשאין פרוסה של לחם הפני'
והחולין מהורי' שאם כולו' טהורי' הרי הם ראויין לכהן ומפני חסיבותן של לחם הפני' אין
לו ביטול כאשר כתב שם אלא מדבר בכאן בב' חלוקי' האחרות והם שלא' הפני' והחולין
כולם טמאין שאם איכם ראויים לכהן והפרוסה בעלה ובודאי בזאת החלוקה א"ל
להרים כי אין כאן גזל הנבע כי אינו ראוי לכהן מהטירים ואפילו אם פרוסה לחם
הפנים טהורה אם החולין כולם טמאים גם כן איכם ראויים לכהן והיא בעלה
וגם בכאן א"ל להרים מהטעם המכבר ואפילו אם לחם הפנים טמא והחולין
טהורים שהכל מותר לכהן כדמשמע שם מהתיא דכתערב פרוסה של לחם
הפנים טמא עם מאה של לחם הפנים טהור עם כל זה עולה לישראל במאה
כיון שהפרוסה בעצמה לא היתה ראויה לכהן וג"כ א"ל להרים כי לא הפסיד
הכהן דבר שבשלמא בני תרומה טמאה לריך להרים שהרי הכהן יכול ליהנות
מהתרומה הטמאה גם יכול לאכול אותה הקאה שיריים על פי התיקון המוזכר
במשנה בפרק ה' מתרומות ובפסק בפרק תרבעה עשר מהלכות תרומות מש"כ
בלחם הפנים . וא"כ לשון הרב מדוייק ודוקא . כיצד קאה קמח מא' מאלו וכו'
אמר הרב כילד וכו' לבאר לנו כמה דברים : אחד שבמעלה אמר במאה ואחד
ולא ידענו אם כולם חולין חון מהתרומה או לא . זה אמר שהבי קאמר הם
חולין והא' הוא תרומה . עוד ביון לומר שלא יהיה זה התערובת מדבר אחוב כי
אינו בטל כאשר יפרש לפניכם לזה אמר קמח . וגם בעבלה וכלאי הכרם אמר
רביעית יין . האמנם לא הבנתי כי בשלמות למה שם המשל קקמח ולא בחטים
בעלמם ואיה לים לומר כילד קאה מא' מאלו וכו' וכו' לומר שלא להודיענו
אבל דין אחד שבתב פ"ד מהלכ' תרומו' שהשלה והקמח אין מלערפי' לבטל את
התרומה' לכן שם משל בכאן שהתרומה היתה קמח וגם כל החולין . עוד דקדקו
במה שאמר ובתערב הכל דין א' שהתבר במשנה י"א שבפרק ד' מתרומות קאה
תרומה שנפלה על פי מבורה וכו' והדין הוא שלא תעלה לכן אמר בכאן ובתערב
הכל ובין למעה לא הזכירו לפי שפשיטא שבתערב . ואיפשר שלבך אמר קאה
קמח לפי שבמשנה לא הבבר זה הדין כי אם קמח בחטים ולא בקמח להודיעכ
שהוא הדין בקמח . עוד הודיענו שכפי הטעם שהוא יבאר לפניכם במה שאמר
הפסוק אם מקדשו וכו' היה נראה שאם שתערבה קאה א' בחטים והשעה
ומשהו שהוא מותר וכך קובר ר' יהושע במשנה ז' שבפר' רביעי ופסק ההלכה
איכו כן תה דקדק במ"ש כפלה לפחות ממאה נעש' הכל מדומע העלה וכלאי
הכרם עולין וכו' בריש פ"ב ממסק' עלה כילד רביעית יין וכו' מה הולרך לבאר
כילד יתבאר במה שכתב למעלה בקמוך . כפלה לפחות ממאתים הכל אסור
בהנייה זאת היא סברת הרב והראב"ד השיבו והר"ן ז"ל בפרק בתרא דעבודה
זרה בקוביא דמתכיתין ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן פי' קבוותיהן בשלמות
גדול והסכים לסברת הרמב"ם ז"ל . עיין שם כי אין לורך להעתיקו פה . ולמה
לריך להרים וכו' הקושיא היא חזקה כי עבלה וכלאי הכרם הם יותר חמורים
מהתרומה ונקל לריך להרים משום גזל הנבע ולא משום איסו' אחר שכתבטל
לא בלא ולא בינם . וכן היא סברת רוב הפוסקים אף על פי שאין זו דעת רש"י
כפי מה שכתב בעבודה זרה בקוביא הנ' שכתב גבי חתיכה כבלה שבתערבה
וכתבטלה דשדי חדא חתיכה לכלבים וכו' כבר הקשו עליו בעלי התוספו' ובכלי
החידושים . עיין בספריהם . שאר איסורים שבתורה וכו' פרק גיד הנשה (דף מ)
אמר רבא אמור לבבן בטעמא וכו' ואמור רבבן בשמים . והאריך הרב ואמר
כגון בשר שקלים לבי' דברים . הראשונה למה שכתב לפנים בבילה שהיא בשמים
ואחד וזהו שאמר כגון בשר שקלים וכו' לומר שאינו בריה . ועוד שי להודיענו
שאינו מדבר בזה הפרק בתערובת הקדש' כי דינם יפרש במקומו בהלכו'
פסולי המוקדש' (פ"ו): ועדיין קשה למה לא הזכיר הרב איסור בבלה ובהמה טמאה
ודגים טמאים והכרלה בסברת הרב ז"ל בכל חתיכה אחרת הדברים האסורים אינם
בעלה בשמים חתיכות בין שהיה אותה חתיכה גדולה או קטנה דלדעתו ז"ל
כל אחה חתיכה היא לאוים בהתכבד בה לפני האורחין בהפך ממה שבתבלבו
עליו לסברת כל הפוסקים ואיסור אבל דוקא שיעמוד ואינו עומד בעינו אבו
אומרים דבטל בשמים ואם אינו אחר ופי' הרב כילד אבל וכו' או איסו' שקלים
ומשמים שאע"פ שהאיסו' עומד בעינו והוא חתיכה אינו דבר חשוב ובטל בשמים
אבל באיסו' המכר אינה בטלים בשמים שלחי פלוגתם וזה מבואר עוד בפנים
בפרק הבא אחר זה עיין שם . שכתב הדברים שאינם בטלים בכלל ובתוכם
הבית דין החתיכה וכתב וכן חתיכה של בבלה וכו' וכתב בבקוף והחתיכה חטובה
אבלו וכו' כיון לומר שמה שאמר בגמר' בחתיכה הראויה להתכבד וכו' אין כוונתם
לאבל בחתיכות כי כל אינו חתיכה אסורה ומה הטעם אבל לתת פיבוק ממנה
לשאר איסורין כגון שקלים ומשמים או בילה שיש בה אפרוח או דבר הטמוא
כגון אבב ואם כן מה שכתב הרב בכאן וכיולא בהן כיון גם לזה שיהיו דומים
לאלו המכרים או בטמאה כמו החלב או בגרעות כמו בשר שקלים . כילד בית
חלב כליות הולרך הרב לחזור ולבאר דבריו לפי שיש איסורין שדינן בס' אין
אין האיסור עצמו ויש מהם שדינם בס' עם האיסו' עצמו ואחש' יבאר וכן אם
כפל בשעורה חלב וכו' פ' גיד (דף מ) ההו' פלגא דזיתא דתרבא דכפל בדיקולא
דבשר' קבר מר בר רב אשי לשעורי בחלבי' פלגי דזיתא אמר ליה אבוה לא תזלזל
בשעורי דרבבן וכו' עיין שם . וכן שומן של גיד הנשה וכו' שם א"ר כחמן גיד
הנשה שם ואי' גיד מן המכין כחל בס, וכחל מן המכין וכו' אפי' לענין איסור
השומן שלענין הגיד אם לבטל עצמו בריה הוא ולא בטיל ואם לבטל פליטתו אין
בגידין בטמא' בטמא' טעם אלא מפני שומנו והם דברי הרב והודיענו חידוש דאף על
גב דשמנו של גיד אסור מטום לתת דגיד דמתעריב ביה יותר מבגיד עצמו
לענין כתיבת טעם ויש חולקים בזה וקבלת הרב היא עיקר ואף על פי שומן
גיד הנשה מדבריהם וכו' זהו על פי הטעמי' של הרב שסובר שבדבר שהוא בריה
יש להחמיר בשיעור ולכן בבילה לריך ששים ואחד של היתר א' יותר מאחר איסורי
תורה אבל באיסורין דרבנן הקלו והו טעם הכחל שדי בס' עצמו . ואם כן בשומן
הגיד שהוא מדרבנן ראוי שיהיה הדין שוה לז"א שכיון שהוא מטום לתת דגיד
שהוא בריה והוא אסור מן התורה נתנו בו שיעור אחלבי שהו' ס' של היתר כמו
באיסורי תורה שאינן בריה . ובטעם הכחל כתי' הראב"ד גם קלת מהמפרשים טעם
אחר מפני שהוא היתר כשהוא בעצמו . ואין להשיב על הרב בזה אדרבא לשון
הגמרא בא יותר כפשוטו לדעתו שכל אלו הג' אף על פי שדינם מחולף כולם
משורש טעם א' כתחלף דינם מה שאין כן לדעת שאר הפוסקי' ודייק הרב אבל
כחל שבתבטל עם הבשר וכו' שאם כתבטל עם החלב איסו' גמור הוא דלפי
האמת בשר גמור הוא . בילה שכמלא בה אפרוח וכו' שם מקקו' בגמר' ובהרי"אף
וכתב הרי"ן טעם אחר בשם הרמב"ן מפני שהבילים יש מהם גדולים ויש מהם
קטנים הוסיפו בשיעורן בילה א' . ויתשך לדעתם שאפילו בבילה ערפה לריך שיהא
של היתר ולטעמו של הרב אינו כן כמבואר ולאו להחמיר לענין מעשי' כפי
דברי הפוסקים עם היות שכפי פשט הגמרא טעמו של הרב ככון כאשר כתבתי
ויש לדייק בדברי הרב שאמר מפני שהיא בריה וכו' דכראה דבריה בטלה ואינו
כן כאשר יבאר הרב לפנים . אבל פי' לבטל פליטתה דהיא עלמה מיבבר'
היא כיון שיש בה אפרוח או דם אבל לבטל פליטתה קאמר דלריך לשער בכלה
וגם זה קיום לטעמו של הרב דאי משום שיש בילים קטנים כיון דלאו להחיר
לבילה עלמה אחינן אלא פליטתה ראוי היה שיסתפק בס' של היתר . אבל בילת
עוף טמא וכו' שם בגמרא דמייא דביעי ולא כלום . ויש מי שכתב לענין מעשה
לא סמכינן אהא ואסור והקבר' שהיא לדעת רוב הפוסקים והיא על פי היתום' דמייא
דביעי ולא כלום היא כששלק הבילה טמאה בקליפתה גם הבילי' האחרות אבל שלקן

כשהן